

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1893.   Andra Kammaren.   N:o 7.

Fredagen den 17 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 10 i denna månad.

§ 2.

Efter föredragning af herr *E. Olssons* i Kyrkebol i senaste sammanträdet aflemnade motion, n:o 209, hänvisades densamma till kammarens tillfälliga utskott n:o 4.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtanden n:is 2, 3 och 16.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *J. A. Johansson* i Ströms-

berg . . . . . under 10 dagar fr. o. m. den 17 dennes,

» *N. Rosengren* . . . . . » 6 » » » 17 »

» *C. E. Thermanius* . . . . . » 4 » » » 20 »

» friherre *W. von Schwe-*

rin . . . . . » 8 » » » 12 »

och » *J. Persson* från Arboga » 12 » » » 20 »

§ 5.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 6.

Till bordläggning anmälde:

bevillningsutskottets betänkande n:o 2, i anledning af motion om ändring i förordningen angående stämpelafgiften den 5 september 1890; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 10, i anledning af väckta motioner om utsträckning af allmän åklagares åtalsrätt i vissa fall;

n:o 11, i anledning af väckt motion om tillägg till förordningen i afseende på handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarblifva, den 20 november 1845; och

n:o 12, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 105 och 117 §§ skiftesstadgan.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,42 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.

Lördagen den 18 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 11 dennes.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *A. Östergren* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till lag om stiftsstyrelse;

med förslag till lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen;

med förslag till lag angående prestedens utbytande mot ett löfte;

med förslag till lag angående ändrad lydelse af 12 § utsökningslagen;

med förslag till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen;

med förslag till lag angående ändring i vissa delar af 22 kap. 6 och 7 §§ byggningsbalken; och

med förslag till lag angående ändrad lydelse af 17 kap. 10 § handelsbalken.

Samtliga dessa kongl. propositioner begärdes på bordet och blefvo i följd deraf bordlagda.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
bevillningsutskottets betänkande n:o 2; samt
lagutskottets utlåtanden n:is 10, 11 och 12.

§ 4.

Efter föredragning härnäst af lagutskottets utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion angående stadgande af straffpåföljd för lättsinnigt ingående af ansvarsförbindelser, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

§ 5.

Till kammarens afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 6, i anledning af väckta motioner om ändring i vissa delar af värnpligtslagen.

Punkten 1.

*Angående
ändring i §§
25, 27 och 34
i värnpligts-
lagen.*

I särskilda inom båda kamrarne väckta motioner, n:o 6 i Första Kammaren af herr *R. von Hedenberg* och n:is 42 och 43 inom Andra Kammaren af herr *E. Svensson* från Karlskrona, hade föreslagits vissa ändringar i §§ 25, 27 och 34 värnpligtslagen.

Utskottet hemställde emellertid i förevarande punkt, att berörda motioner icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Svensson från Karlskrona: Herr talman, mine herrar! Lagutskottet har i sitt betänkande afstyrkt de af mig inom denna och herr von Hedenberg inom Första Kammaren väckta motionerna. Utskottet anser sig icke kunna gifva det framställda förslaget sitt understöd, emedan utskottet — säger det — finner det mindre välbetänt, att, så kort tid efter det frågan om ordnandet af vårt lands försvar förevarit, på framställning af enskilde motionärer vidtaga någon ändring i de förhållanden, som värnpligtslagen har att reglera. Det är sant, att detta förslag är framställt af enskilde motionärer och att det på denna grund kan synas olämpligt att antaga en ändring i värnpligtslagen. Men jag skall be att få påminna det ärade utskottet, att det icke är längre sedan än vid urtima riksdagen, som en ganska väsentlig förändring i värnpligtslagen vidtogs på initiativ af enskild motionär, då nemligen herr Bokström väckte förslag om ändring i värnpligtsförhållandena på Gottland. Det är således icke nu första gången, som ändringar i värnpligtslagen skulle vidtagas på grund af enskild motion.

Att de af mig och herr von Hedenberg föreslagna förändringar i 25 och 27 paragraferna äro behöfliga och synnerligen beaktansvärda, det tror jag mig kunna visa. Att de, hvilka äro inskrifna på

sjömanshus och under 12 månader idkat utrikes sjöfart, skulle vara undantagna från öfning i fredstid, kunde vara berättigadt, då vi hade uteslutande tacklade fartyg; men numera har denna fartygscert allt mer och mer börjat undanträngas och kommer säkert att tillhöra det förflutna efter icke så många år. De betingelser, som då förefunnos för att sjömän skulle kunna befrias från öfning i fredstid, äro nu helt och hållet borta. Det enda företrädet, de hafva framför andra, är det, att de äro fullt sjövana och således icke utsatta för sjösjukans verkningar. Men om man vill taga dessa män ombord på örlogsfartyg för att betjena den materiel, som der är nödvändig, så äro de dertill fullkomligt lika okunniga, som om man toge män från plogen. Kongl. Maj:t har beträffande hären alldeles icke föreslagit, till exempel att jägeribetjeningen tillhörande värnpligtige skulle vara fria från öfning i fredstid, ehuru de mera än personer, som icke ens varit på örlogsfartyg, torde hafva inhemtat sådana kunskaper, som skulle vara en god fördel för dem, då de komma in i armén. De ega nemligen skjutskicklighet och vana vid strapatser i skog och mark, och jag tror därför, att de hafva mycket större betingelser att blifva befriade från öfning i fredstid än personer, som icke hafva någon kännedom om artillerimaterielen på örlogsfartyg och de maskiner, som der förekomma.

Man skulle möjligen kunna invända, att maskinister väl äro öfvade. Ja, de äro öfvade i maskiners skötsel, men icke äro de väl öfvade att sköta de fina och komplicerade maskiner, som nu förefinnas på våra örlogsfartyg!

Skall flottans bemanning blifva effektiv genom de värnpligtige, då, mine herrar, tror jag icke det är skäl att vi fritaga dem, hvilka hafva de bästa betingelserna att tjenstgöra på flottan, därför att de äro sjövana.

Beträffande 34 paragrafen 2 mom. torde väl det egentliga skälet, hvarför utskottet har afstyrkt bifall till motionerna, vara det, att Kongl. Maj:t genom inskrifningsförordningen af den 22 december 1892 i dess 73 paragraf säger, att till 3:je klassen äro bland andra hänförliga de af näst föregående års 3:dje klass, hvilka, jemlikt § 34 mom. 2 värnpligtslagen blifvit såsom högskoleelever för hela tienstetiden i beväringen hänförda till beväringens första uppbåd och hvilkas tienstetid i beväringen icke är ute. Låt oss nu sammanställa denna bestämmelse med bestämmelsen i 127 paragrafen 2 mom., der det står: »värnpliktig äfvensom den, som är i värnpligtsåldern, men blifvit från värnpligtens fullgörande frikallad, åligger, då han anmäler sig till inskrifning såsom studerande vid universitet, Karolinska medico-kirurgiska institutet, veterinärinstitutet, farmaceutiska institutet, tekniska högskolan, landtbruksinstitut, skogsinstitutet eller gymnastiska centralinstitutet eller såsom elev i sjökaptens- eller öfvermaskinistklass vid navigationsskola, att inför dekanus vid vederbörlig universitets fakultet eller rektor eller föreståndare för undervisningsanstalt, som ofvan är sagd, förete inskrifningsbok eller motsvarande af behörig inskrifningsmyndighet utfärdad handling».

*Angående
ändring i §§
25, 27 och 34
i värnpligts-
lagen
(Forts.)*

Angående
ändring i §§
25, 27 och 34
i värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Således har utskottet uppfattat saken så, att den som är inskrifven såsom elev i navigationsskola i sjökaptens- eller öfvermaskinistklass är att räkna som högskoleelev, och på grund af värnpligtslagens 34 paragraf 2 mom. skall tillhöra beväringens första uppbåd under hela sin tjänstetid. Men 34 paragrafen 2 mom. lyder som herrarna minnas sålunda: »Den, som under minst två år varit inskrifven som studerande vid universitet eller annan statens högskola, tillhör likaledes första uppbådet under hela sin tjänstetid i beväringen.

Uti Kongl. Maj:ts förnyade nådiga reglemente för navigations-skolorna i riket af den 6 juni 1890 talas om navigationsskolornas organisation. Der sägs, att sådan skola skall indelas i två afdelningar, en navigations- och en maskinistafdelning, hvaraf navigationsafdelningen åter indelas i två klasser, en styrmans- och en sjökaptensklass. Vidare bestämmes uti 19 § af nämnda reglemente, att höstterminen tager sin början, för navigationsafdelningen första helgfria dag i september månad och för maskinistafdelningen första helgfria dag i oktober månad, och äro båda dessa klasser ettåriga.

Läser man nu 34 § 2 mom. af värnpligtslagen af den 2 december 1892 och dit hänför de af mig omnämnda klasserna, så blir följden den, att den, som under minst två år varit inskrifven vid universitet eller annan statens högskola eller navigationsskolas sjökaptens- eller öfvermaskinistklass, skall tillhöra första uppbådet under hela sin tjänstetid i beväringen. Nu är emellertid förhållandet att ingen varit under två år inskrifven i dessa klasser med undantag af en eller annan, som måst afbryta sin kurs, antingen därför att han icke haft tillräcklig förmåga att följa med undervisningen eller af någon annan orsak, och sedermera ånyo börjat genomgå en kurs på ett år.

Följden skulle således blifva att flottan för att få erforderligt befäl och underbefäl skulle få emottaga de dåliga krafter, som icke hade den normala förmågan att genomgå sin kurs på den i reglementet bestämda tid; flottan skulle få de sämre, de minst begäfvade eleverne, under det att den bättre delen, dem nemligen, som egt förmåga att genomgå sin kurs på bestämd tid, skulle flottan gå miste om.

Ja, mina herrar, det förefaller nästan som om man ansett att vi egde endast ett vapen, nemligen armén; flottan deremot vill man icke höra talas om.

Jag skall be, herr talman, att, ehuru det icke synes förefinnas stora förhoppningar att få min motion antagen, då lagutskottet så enhälligt afstyrkt densamma, likväl få yrka återremiss af det nu förredragna utskottsbetänkandet, på det att man må få till stånd en skrifvelse till Kongl. Maj:t i motionens syfte. Jag tror mig bestämdt veta, att ett dylikt yrkande kommer att framställas äfven inom Första Kammaren och möjligen der äfven kan hafva någon utsigt att gå igenom, och därför skall jag, herr talman, anhålla om proposition på detta mitt yrkande.

Häruti instämde herrar *Stjernspetz* och *Romberg*.

Herr Lilienberg yttrade: Det anförande, som motionären, herr Svensson från Karlskrona, nyss hållit, var säkerligen för kamraren mycket upplysande, men det var tillika, synes det mig, ett ganska godt stöd för det slut, hvartill utskottet vid behandlingen af ifrågavarande motion kommit, eller afstyrkandet af densamma.

*Angående
ändring i §§
25, 27 och 34
i värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Han relaterade de detaljerade föreskrifter, som här kunna komma i fråga att beaktas, och det synes mig att deraf ytterligare framgick, att det icke kan vara lämpligt, att Riksdagen inlåter sig på enskilde motionärers framställningar, utan afbidar en framställning från regeringen. Han åberopade vidare, att Riksdagen fattat ett vigigt beslut om ändring i värnpligtslagen på enskild motionärs, herr Bokströms, förslag, men det var väl något helt annat; i det fallet gälde det en stor principfråga, Gotlands likställighet med fastlandet, nu deremot skulle man enligt herr Svenssons motion ingripa i dessa minutiösa, detaljerade militära föreskrifter, som äro så beskaffade och så många, att det kan vara ganska svårt att hålla reda på dem.

Han nämnde tillika att han antog, att det, som föranledt utskottet att afslå hans motion, hade varit de föreskrifter, som äro gifna uti inskrifningsförordningen af den 22 december 1892, från hvilken förordning han uppläste åtskilliga stadganden.

Jag vill dock upplysa derom, att det icke varit detta, som förmått utskottet att afstyrka motionen, utan, såsom jag nämnt, endast den omständigheten, att man ansåg att det skulle vara olämpligt, att Riksdagen gäfv sig in på att föreslå ändringar i dessa detaljerade militära föreskrifter. Sådant borde öfverlemnas till Kongl. Maj:t.

Jag anhåller om bifall till det föreliggande betänkandet.

Herr R. Berg: Herr talman, mine herrar! De af lagutskottet uti föreliggande punkt afstyrkta motionerna afse ändringar i 25, 27 och 34 §§ af nu gällande värnpligtslag.

Beträffande 25 § yrkar motionären — förutom en mindre redaktionsförändring i det andra momentet, som icke är af någon betydelse i sak — att till första momentet, som för närvarande lyder: »i flottan inskrifvas de å sjömanshus inskrifne värnpligtige» skall fogas ett tillägg så lydande »som minst tolf månader varit i tjenst ombord å sjögående fartyg.»

Härmed har motionären antagligen åsyftat, att flottan skulle befrias från en del värnpligtige, som för flottan skulle vara mindre lämplige, d. v. s. sådana, som icke ansågos sjömansduglige. Jag tror dock, att motionären i detta afseende grundat sig på förutsättningar, som för närvarande icke förefinnas efter antagandet af 1885 års värnpligtslag. Dessförinnan var, såsom bekant, en yngling, hvilken inskrifvit sig å sjömanshus före värnpligtsåldern, delvis och äfven helt och hållet under vissa förhållanden befriad från all vapenöfning under fredstid. Men enligt 1885 och äfven 1892 års värnpligtslag förefinnes icke denna frihet i annan mån än hvad som är angifvet i 27 § 2 mom., nemligen att från all öfning i fredstid skall vara befriad värnpliktig,

Angående
ändring i §§
25, 27 och 34
i värnpligts-
lagen.
(Forts.)

som styrker att han vid ingången af det år, då han inträder i värnpligtsåldern, antingen varit inskrifven minst fyra år vid sjömanshus och deraf minst tolf månader gjort utrikes sjöfart eller såsom eldare eller maskinist under minst ett år tjenstgjort å fartyg. Såsom förhållandet nu är, kan icke gerna någon yngling hafva skäl att inskrifva sig vid sjömanshus för att derigenom undandraga sig fullgörandet af sin värnpligt. Men om deremot motionärernas förslag blefve lag, skulle ju det förhållandet inträffa, att en yngling, som vid 20 års ålder inskrifver sig vid sjömanshus och har för afsigt att utbilda sig för sjömansyrket samt således antagligen föredrager att få fullgöra sin värnpligt vid flottan hellre än vid armén, skulle, till följd deraf att han ännu icke hunnit att under 12 månader göra tjenst ombord å fartyg, nödgas att fullgöra sin värnpligt vid armén. Då jag således tror, att man icke genom detta tillägg skulle vinna något undanskjutande af för flottan olämpliga ynglingar, men att man deremot skulle komma att undandraga från flottan sådana ynglingar, som skulle kunna blifva mycket goda sjömän, så synes det mig icke vara skäl att bifalla den af motionären i denna punkt föreslagna ändringen.

I § 27 föreslå motionärerna, att momentet 2 skulle helt och hållet utgå. Detta moment handlar, såsom herrarne se, om de värnpligtige, hvilka äro från all öfning i fredstid befriade. Hvad punkten a) beträffar, gäller detta om de personer, som hafva anställning vid lots- och fyrrättningarna med lifräddningsanstalterna. Deras antal är, såsom motionärerna också antyda, högst ringa, eller omkring tjugu; och tyckes på grund deraf med fog kunna sägas: är det skäl att göra något undantag för ett sådant fatal? Men å andra sidan måste det medgifvas att beträffande dem, som tillhöra så ytterst viktiga inrättningar som lots- och fyrrättningarna, skäl förefinnes för att göra undantag, så mycket mera som de, hvilka tillhöra dessa inrättningar, äro i tillfälle att förskaffa sig mycket goda sjömannakunskaper, hvilka måhända kunna i icke ringa mån motsvara en värnpligtsöfning på nittio dagar. Punkten b) i samma mom., afser sådana värnpligtige, som kunna styrka att de vid ingången af det år, då de fyllt 21 år, antingen varit vid sjömanshus inskrifne minst fyra år och deraf under minst 12 månader haft anställning i utrikes sjöfart eller ock efter inskrifning å sjömanshus såsom eldare eller maskinister under minst ett år varit i dylik befattning använda. Ja, det kan icke förnekas, att om dessa skulle nödgas undergå fredsöfningar, flottan skulle få tillfälle att öfva dem på ett mera lämpligt sätt, och jag vill icke bestrida att numera, sedan ångfartygen utgöra flottans viktigaste fartyg, den öfning, som för de värnpligtige nu är behöflig, är af helt annan art, än den, som förut gafs. Men först och främst är det ytterst svårt att få fatt på dessa värnpligtige, och för det andra gäller som laga förfall att vara stadd i utrikes sjöfart. Hvad särskildt beträffar befrielsen från all öfning i fredstid för eldare och maskinister, hvilka under minst ett år efter inskrifning i sjömanshus varit i dylik befattning anställda, måste man

väl erkänna, att äfven om maskineriet på ett flottans större fartyg är betydligt mera kompliceradt än på ett vanligt ångfartyg, eldare och maskinister å dessa senare fartyg dock äro i tillfälle att förvärfa icke så få egenskaper, som sedermera komma dem till godo, när de få sysselsättning vid flottan.

*Angående
ändring i §§
25, 27 och 34
i värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Det har ytterligare af motionären såsom skäl, hvarför desse i punkten b) angifne värnpligtige *företrädesvis* borde ingå i den till öfning inkallade fredsstyrkan, påpekats, att, »i följd af sjövapnets natur såsom en främsta stridslinie, sjöbeväringens *första årsklass* också *först* komme att införas uti fartygens besättningar och vid minmaterielens utläggande eller klargöring, då åter bestämmelserna i afseende å årsklassernas ingående i härens stam torde afse annan ordning»; ja, i fall ett krigsutbrott skulle ske sent på året, kan motionärernes påstående vara sant; men eljest finnes ingen öfvad första årsklass att tillgå; ty före den 1 augusti har nämnda årsklass ej undergått någon öfning, och innan den 1 maj äro ej ens inskrifningarna af de värnpligtige afslutade. Jag tror således, att beträffande årsklasserna enahanda förhållande inträffar vid flottan som vid hären, nemligen att det blir andra och tredje årsklasserna, som i första rummet komma till användning. Jag anser således den af motionärerna i denna punkt föreslagna ändringen icke hafva skäl för sig.

Beträffande det af motionärerna föreslagna tillägget till 34 § 2 mom., hvilket moment nu lyder sålunda: »Den, som minst två år varit inskrifven såsom studerande vid universitet eller annan statens högskola, tillhör likaledes första uppbådet under hela sin tjänstetid i beväringen», önska motionärerna att deri få en mellanmening inskjuten, så lydande: »äfvensom värnpliktig, som vid någon af rikets navigations-skolor, efter i sådan skola genomgången kurs, aflagt examen». Nu har visserligen, såsom en talare nyss nämnde, Kongl. Maj:t sökt att afhjälpa denna brist genom att i inskrifningslagen af den 22 sistlidne december till 127 paragrafens andra moment införa den bestämmelsen, att öfvermaskinistklassen och kaptensklassen vid navigationsskolorna äro att hänföra till högskolor, hvarjemte Kongl. Maj:t i näst följande § 128 anbefalt föreståndare för navigationsskolorna att till vederbörande inskrifningsområdesbefälhafvare lemna uppgift på de elever, som vid nämnda undervisningsanstalter åtnjutit undervisning under minst två år. Om möjligtvis på detta sätt den brist, som motionärerna här velat fylla, blir afhjelpat, så kan dock icke förnekas, att det ena är en administrativ åtgärd och det andra ett tillägg till en af Kongl. Maj:t och Riksdagen beslutad lag. Stora skäl synas mig därför förefinnas för att inrycka den ifrågasatta mellanmeningen, hvarigenom saken blefve fullt tydlig. Och det kan icke förnekas att, genom införande af en dylik bestämmelse i denna punkt, flottan skulle tillföras en god förstärkning af i sjömansyrket så hemmastadde personer som sjökaptener, styrmän och maskinister med flere, eller just sådana personer, hvaraf flottan vid en mobilisering är i behof.

Utskottet har afstyrkt alla de föreslagna ändringarna, men dervid,

Angående
ändring i §§
25, 27 och 34
i värnpligt-
lagen.
(Forts.)

såsom synes, betonat, att det i första rummet velat afstyrka förslagen om ändring i 25 och 27 paragraferna, emedan det ansåg betänkligt att endast på enskild motionärs förslag förorda så genomgripande förändringar, hvaremot ändringen i § 34 af utskottet synes hafva afstyrkts på grund af att det anmärkta förhållandet redan är afhjelpat genom den af mig nyss nämnda föreskriften i inskrifningslagen.

Jag skall på grund häraf taga mig friheten föreslå, att kammaren i så måtto ville godkänna lagutskottets hemställan, att motionärernas förslag beträffande 25 och 27 paragraferna icke må af Riksdagen godkännas, men att deremot kammaren för sin del måtte bifalla det af motionärerna föreslagna tillägget till 34 § 2 mom. värnpligtslagen, och anhåller jag, herr talman, vördsamt om proposition på detta mitt förslag.

Herr Svensson från Karlskrona: Med anledning af den föregående talarens yttrande skall jag be att få påpeka några saker.

Han fäste sig vid § 25 mom. 1 b), hvori stadgas, att »de, som hafva anställning vid lots- och fyrinrättningarna med lifräddningsanstalterna», skola inskrivas i flottan, men enligt § 27 mom. 2 b) vara fritagna ifrån tjänstgöring under fredstid, och uttalade såsom sin åsigt, att dessa personer hafva så stor sjömannaduglighet, att de äro berättigade till befrielse. Ja, nog hafva de sjövana, men icke vågar jag påstå, att de ega den sjömannaduglighet, som kan förvärfvas genom längre tids tjänstgöring till sjös. Dessutom tror jag, att det skulle vara till stor fördel — och sådan är äfven generallotsdirektörens mening — för de ifrågavarande värnpligtiges disciplin, om de finge öfvas gemensamt med öfriga värnpligtige, liksom det också vore lämpligt, om lotsarne finge på förhand lära sig att känna de fartyg, som de i krigstid skulle komma att lotsa. Det är nemligen så, att man för att lotsa ett fartyg behöfver ega kännedom om detta fartyg. Det är långt ifrån detsamma att föra ett fartyg, hvars egenskaper man icke känner, som att föra ett, vid hvilket man är van.

Hvad beträffar den anmärkning, som gjorts om dem, som äro inskrifna på sjömanshus, att de äro svåra att få fatt i, så vill jag medgifva, att det verkligen finnes svårigheter i det hänseendet. Beträffande åter det yttrandet, att värnpligtslagen redan nu som laga förfall vid inställelse upptager utrikes sjöfart, så gäller detta i händelse af krig, men icke under fred, ty under fredstid åligger det dessa värnpligtige så väl som hvarje annan värnpliktig att inställa sig till öfningarna, så framt de icke äro befriade.

Den siste talaren nämnde äfven, att de, som vid 20 års ålder inskrefves i sjömanshus, icke skulle komma att tillhöra flottan. Denna anmärkning är riktig, men jag tror dock, att det är ytterst få, som inskrivas vid så hög ålder. De flesta gå vanligen till sjös vid 18 eller 19 års ålder, då de gå ut som jungmän eller lättmatrosor för att förvärfva sig de kunskaper, som äro nödvändiga för att de sedan må kunna egna sig åt sjömansyrket.

Jag kan emellertid som sagdt icke förneka, att den förste talaren har rätt deri, att svårigheter förefinnas att göra så detaljerade förändringar, som jag ifrågasatt, och därför skall jag för att ej åstadkomma onödigt splittring återtaga mitt förut gjorda yrkande och förena mig i det af herr Berg framställda yrkandet.

*Angående
ändring i §§
25, 27 och 34
i värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Herr Jonsson i Hof: Till de skäl, som af lagutskottets vice ordförande anförts till stöd för hvad utskottet hemställt, tror jag, att man skulle kunna lägga ytterligare några.

Jag ställer då först den frågan till mig sjelf: hvilken händelse har inträffat efter slutet af november, som öppnat de ärade motionärernas ögon för felaktigheterna i den nya värnpligtslagen, och hvarför kunde icke dessa motionärer redan då hafva framställt sina anmärkningar, så att dessa då hade kunnat tagas under ompröfning? Var det kanske disciplinen, som gjorde, att de icke vågade framkalla mistroende mot den nya värnpligtslagen genom att framställa några anmärkningar mot den samma, utan föredrogo att först efteråt, sedan lagen blifvit antagen, framkomma med sina anmärkningar? En sådan disciplin kan nog vara berömvärd på det militära området, men på det politiska är den icke lämplig.

Detta är för mig tillräckligt skäl att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Svensson från Karlskrona: Jag kan icke underlåta att tillbakakasta den beskyllning, som herr Olof Jonsson i Hof behagat framslunga. Det var hvarken militärisk disciplin eller någon annan påtryckning, som gjorde, att vid den urtima riksdagen icke något förslag framkom i denna riktning, utan det berodde helt enkelt derpå, att man icke tänkte på att väcka en dylik motion. Inom särskilda utskottet talades om att få värnpligtslagens 34 § mom. 2 ändrad, såsom här är föreslaget, men då ingen motion i detta syfte förelåg, så ansåg man sig icke kunna upptaga denna fråga till behandling.

Det var alltså ett fullkomligt misstag, att det var någon militärisk disciplin, som då hindrade dem, som önskade en sådan förändring som den nu ifrågasatta, att yttra sig.

Herr Hedin: Hvad man än må tänka om nyttan af de ifrågasatta förändringarne — och derom äro ju meningarne delade — så lär det vara gifvet, att ingen fara skulle ligga i uppskof med behandlingen af denna fråga till nästa riksdag, äfven om förändringarne vore synnerligen nyttiga och önskvärda. Men till de redan för bifall till lagutskottets förslag anförda skäl skall jag anhålla att få lägga ännu ett, nemligen att med denna sak några omständigheter stå i förbindelse, om hvilka kammarens ledamöter till större delen ännu icke hafva någon eller åtminstone icke tillräcklig kunskap, men om hvilka kammaren snart nog under denna riksdag lär få anledning att uttala sig, då denna fråga i annan skepnad torde återkomma på kammarens föredragningslista.

Angående
ändring i §§
25, 27 och 34
i värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Herr Jonsson i Hof: Gent emot herr Svensson vill jag anmärka, att jag med mitt uttryck icke mente *militär* disciplin, utan endast afsåg en *politisk* disciplin, som för att undvika all möjlighet till splittring höll tillbaka anmärkningar mot förslaget, som eljes skulle hafva framkommit, och herr Svensson får icke uppfatta mitt yttrande i någon annan mening.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner: 1:o på bifall till utskottets hemställan; 2:o på punktens återförvisande till utskottet; och 3:o på bifall till det af herr R. Berg under öfverläggningen framställda förslag; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd, i anledning hvaraf herr talmannen för bestämmande af kontrapositionen nu ånyo upptog de återstående yrkandena, af hvilka det som afsåg bifall till herr Bergs förslag nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men jemväl i fråga om kontrapositionen begärdes votering, med anledning hvaraf nu först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som till kontraposition i voteringen angående bifall till lagutskottets hemställan i 1:sta punkten af utlåtandet n:o 6 antager det af herr R. Berg framställda yrkande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om punktens återförvisande till utskottet.

Omröstningen utföll med 123 ja och 60 nej; och erhöi i följd häraf propositionen för hufvudvoteringen följande lydelse:

Den, som bifaller lagutskottets hemställan i 1:sta punkten af utlåtandet n:o 6, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit det af herr R. Berg under öfverläggningen framställda yrkande.

I denna senare votering röstade 133 ledamöter ja och 54 nej; hvadan utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Med hufvudsakligt tillstyrkande af en i sådant afseende inom Andra Kammaren af herr *C. L. Palm* väckt motion, n:o 33, hemstälde utskottet under *punkten 2*:

att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t ville taga under öfvervägande, huruvida icke förändrade föreskrifter i fråga om förvandling af böter, ådömda enligt värnpligtslagen, må anses erforderliga och derefter till Riksdagen afgifva det förslag i ämnet, hvar-till anledning må förefinnas.

*Angående
ändrade före-
skriffter i
fråga om för-
vandling af
böter, ådömda
efter värn-
pligtslagen.
(Forts.)*

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmäls af bland andre herr *Anderson* i Tenhult.

I fråga härom anförde nu:

Herr *Anderson* i Tenhult: Säsom af betänkanDET synes har jag anmält min reservation mot lagutskottets förslag i denna punkt.

Motionärens såväl som utskottets förslag går nog i den rätta riktningen, men jag anser, att intetdera går tillräckligt långt. Jag har nemligen den uppfattning, att lika brott böra hafva lika straff-påföljd; och då jag hyser förhoppning, att en mera fullständig eller längre gående motion skall i förevarande hänseende framkomma nästa år, skall jag nu, herr talman, endast yrka afslag på utskottets före-liggande hemställan.

Herr *Lilienberg*: Ja, det är nog sant, att motionären kunnat gå längre i sin framställning, än han nu gjort; men lagutskottet hade icke någon befogenhet att gå längre än motionären. Skulle nu Riksdagen besluta en sådan skrifvelse, som lagutskottet föreslagit, så kan ju Kongl. Maj:t, om han finner för godt att behandla saken i större omfång än motionären afsett, derom framlägga förslag för Riksdagen.

Det synes mig sålunda icke ligga något ondt i att nu afåta en sådan skrifvelse, som lagutskottet här föreslagit, och jag skall därför också tillåta mig att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr *Carl Ericson*: Jag är fullkomligt ense med motionären i det syfte, som han med sin motion afser, hvarjemte den uppfattning om likhet i straff, som af reservanten från denna kammare uttalar, i hög grad tilltalar mig.

Det synes mig dock som om reservantens åsigt blifvit mera till-godosedd, om han i stället för talet om förvandling af böter, ådömda för förbrytelser mot värnpligtslagen, yrkat afåttande till Kongl. Maj:t af en skrifvelse, deri Riksdagen anhölle, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande på hvilket sätt förseelser mot värnpligtslagen lämp-ligen böra försonas samt derefter till Riksdagen afgifva det förslag i

*Angående
ändrade före-
skrifver i
fråga om för-
vandling af
böter, ådömda
efter värn-
pligtslagen.
(Forts.)*

ämnet, hvartill anledning må förefinnas. För att nu få fram ett dylikt förslag måste utlåtandet återremitteras till lagutskottet, och om reservanten från denna kammare eller någon annan framställer ett sådant yrkande, skall jag gerna vara med derom. Tills vidare inskränker jag mig emellertid till att yrka bifall till lagutskottets förslag.

Medan jag har ordet tillåter jag mig att fästa kammarens uppmärksamhet på ett uttalande, som förefinnes i såväl motionen som i lagutskottets och reservantens motivering. Det säges nemligen öfver allt, att de böter, som icke kunna erläggas, skola i stället för att förvandlas till fängelse försonas med ökning af den tid, under hvilken den bötfälde skall undergå vapenöfning. Jag tror dock att vi alla kunna vara ense derom, att det icke kan vara lämpligt att i värnpligtslagen insätta, i stället för ordet fängelse, vapenöfning; hvarigenom sålunda lätt nog i den allmänna rättsuppfattningen vapenöfningen komme att ingå såsom en straffart mer eller mindre nedsättande för den unge mannens medborgerliga anseende. Ty om man endast utbyter ordet fängelse mot vapenöfning, komma dessa begrepp att ligga hvarandra temligen nära. Detta synes mig blifva förhållandet äfven om lagen ej föreskrifver böter, utan i stället bestämmer att så och så många dagars ytterligare öfning skall utgöras för den eller den förseelsen. Äfven i detta fall kan det icke vara lämpligt att tala om öfningsdagar, ty öfningsdagarne blifva då ett straff, något som de i hvarje fall icke böra vara. Jag vill visserligen gifva motionären så till vida rätt, att han kan hemta stöd för sitt uttalande i den för armén gällande disciplinstadga, hvari det ju talas om straffexercis. Bestämmelserna derom höra dock numera till en förgångn tid, och det är säkerligen icke många regementschefer som nu använda exercis såsom ett straff.

Emellertid finnes enligt mitt förmenande icke något hinder för att låta den, som gjort sig skyldig till förseelse mot lagen, utgöra ett visst antal arbetsdagar i stället för öfningsdagar. Efter hvarje mötes slut erfordras å mötesplatserna en del handräcknings- och andra arbeten, som nödvändigt måste verkställas, och dessutom är det många arbeten, som man gerna skulle vilja hafva utförda, men som måste anstå i följd af brist på arbetskrafter. Det skulle därför icke alls uppstå någon svårighet för en regementschef att under vissa dagar använda de värnpligtige, som gjort sig skyldige till någon förseelse mot värnpligtslagen, till arbeten å mötesplatsen.

Jag har endast velat fästa herrarnes uppmärksamhet på dessa förhållanden. Att det icke är lämpligt att öfningsdagarne likställas med ett straff, derom kunna vi väl alla vara ense. För närvarande vill jag emellertid, såsom sagdt, inskränka mig till att yrka bifall till lagutskottets förslag.

Herr Collander: Ehuru jag lifligt instämmer i motionens syfte, kan jag dock för närvarande icke annat än yrka bifall till reserva-

tionen. Det är af stor vigt, att likhet inför lagen finnes och att jemväl alla förseelser mot värnpligtslagen medföra samma straffpåföljd. För min del kan jag emellertid icke se, att man skulle kunna nå detta syftemål på det sätt, som den siste talaren tänkte sig, eller genom en ändring af utskottets förslag. Motionären har nemligen endast yrkat, att förvandling af böter skall ske på annat sätt än värnpligtslagen nu stadgar, och då lagutskottet icke har någon motionsrätt, har utskottet naturligtvis icke kunnat framkomma med ett sådant förslag, som man här önskat.

Om man sålunda vill vinna det målet att få samma straffpåföljd för alla, kan man icke nå det på annat sätt än genom att för närvarande afslå alltsammans, i det syfte reservanternas föreslagit. Under förhoppning att redan vid nästinstundande riksdag blifver väckt en motion i mera allmänt syfte, skall jag därför nu också yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till reservanternes förslag.

Herr vice talmannen Danielson: För min del vill jag säga, att icke heller jag kan biträda utskottets förslag. Jag tror verkligen, att man beträffande nu föreliggande sak bör gå ytterst försigtigt till väga. Här gäller att införa en ny straffart, och den nu ifrågasatta synes mig icke vara fotad på den jemlikhet, som värnpligtslagen i öfrigt angifver. Vi veta ju alla, huru svårt det varit att få dessa nittio dagars öfning för de värnpligtige, och mängen har uttalat, att detta skulle blifva synnerligen tryckande för de obemedlade ynglingarne. Nu vill man, just därför att en yngling är obemedlad, lägga på honom en ökad öfningstid. Detta kan jag åtminstone icke vara med om. Skall en ny straffart i här afsedda syfte införas i vår lagstiftning, så bör den väl gälla lika för alla. Försummelse att infinna sig till de möten, öfningar m. m., som värnpligtslagen föreskrifver, bör väl medföra samma ansvarspåföljd för alla, för den rike som för den fattige. Att införa en ny straffart endast för dem, som sakna tillgångar till böternas gäldande, synes mig vara olämpligt. Hade man nu afsett att ändra lagen så, att den skulle medföra samma ansvarspåföljd för alla, som bryta deremot, så skulle jag möjligen kunnat vara med derom. Men icke kan det vara lämpligt att fatta ett beslut, som afser att endast drabba de medellösa ynglingarne.

För öfrigt tror jag, att efter de strider, som varit om värnpligtslagen, det vore lämpligt att vänta någon tid och icke försöka att göra ändring i en lag, som så nyligen blifvit antagen och så litet hunnit tillämpas. Vi veta, huru betydligt antalet uteblifna sjunkit, efter den ändring i värnpligtslagen, som skedde 1885, och det kan tänkas, att det kommer att sjunka ännu mera efter den nya lagens antagande, så att behovet af denna nya straffart icke torde bli så synnerligen stort. Och om man någon gång kommer till den uppfattningen, att den nuvarande straffarten för de ifrågavarande förseelserna bör utbytas mot något disciplinstraff, så anser jag, att detta bör ske blott

*Angående
ändrade föreskrifter i
fråga om för-
vandling af
böter, adömda
efter värn-
pligtslagen.
(Forts.)*

Angående
ändrade före-
skrifter i
fråga om för-
vandling af
böter, ådömda
efter värn-
pligtlagen.
(Forts.)

under den förutsättning, att full jemlikhet blir rådande i detta afse-
ende.

Af dessa skäl kan jag ej vara med om förslaget, och vill därför
yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr *Petersson* i Boestad instämde häruti.

Herr Lasse Jönsson: Då Riksdagen skrifer till Kongl. Maj:t, så brukar det vara vanligt — eller borde åtminstone så vara —, att Riksdagen önskar en viss ändring i bestående förhållanden. Men i denna skrifvelse är det en fråga, som framställes till Kongl. Maj:t, och det sväfvande och osäkra i skrifvelsen har ytterligare ökat genom talarens på skaraborgsbänken anförande. Här föreligger icke något förslag. Lagutskottet har lika litet som motionären vågat framställa något sådant, utan man vill endast fråga Kongl. Maj:t, om det icke är möjligt att göra en förändring i nu bestående förhållanden, så att fängelsestraffet vid förseelser mot värnpligtslagen utbytes mot ökad antal öfningsdagar. Detta har nu talaren på skaraborgsbänken ändrat så, att han i stället för ökad antal öfningsdagar önskar att få de försumlige utkommenderade till arbete efter öfningstidens slut, och detta af det skäl, att han önskar, att värnpligtsöfningen icke skall komma att betraktas som ett straff. Nu kan man emellertid tänka sig, att en värnpliktig yngling försummar en mönstringsanmälan — och sådana förekomma hvarje år — och då har han att böta 5 kronor. Han skall då naturligtvis dömas af laga myndighet och icke af någon militär myndighet. Kan han, sedan han blifvit dömd till böter, ej erlægga dessa, så får han då antingen ökad antal öfningsdagar eller ökad antal arbetsdagar. Sin vapenöfning har han redan fullgjort, men han får nu lof ett annat år att följa med till öfningsmötet för att fullgöra den extra öfning eller utföra det extra arbete, hvar till han blifvit dömd, då han ej kunnat erlægga böterna. Jag undrar, om denna åtgärd är rättvis och ändamålsenlig. Hans egen belåtenhet med densamma tror jag skall blifva ringa, ty han kommer nog att blifva utsatt för gyckel af sina kamrater, som fråga honom: Hvarför skall du ut i år? Har icke du redan fullgjort din värnpligt?

Det är på denna grund, som jag icke kan vara med om lagutskottets förslag. Jag tror, att frågan behöfver mogna, att man behöfver mera tänka på saken, och frågan kan afven utan skada hvila, tills man hunnit bättre tänka sig in i så väl förslaget fördelar som dess nackdelar.

Jag kan för min del icke annat än yrka afslag på föreliggande betänkande.

Herr Bratt: I olikhet med den siste talaren ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag. Jag får säga, att jag i hufvudsak funnit motionärens tankegång synnerligen tilltalande, och jag är öfvertygad om, att åtminstone bland militärer man mången gång har be-

hjärtat de motiv för nu omhandlade förändring, hvilka af motionären anförts och dem utskottet funnit rigtiga. Dock kan jag icke instämma med motionären, då han yrkar, att ökad antal öfningsdagar skulle utgöra ett surrogat för fängelsestraffet vid ifrågakommande förbrytelser mot värnpligtslagen, och jag kan därför icke heller dela reservantens uppfattning.

Jag kunde inskränka mig till att helt och hållet instämma med hvad herr Ericson nyss anförde, men då jag anser frågan vara af stor principiell betydelse ur militär synpunkt, vill äfven jag uttryckligen betona, att det synes mig olämpligt att, om man vill uppställa som önskningsmål, att de värnpligtige skola med tillit och aktning tänka på uppfyllandet af denna sin fosterländska pligt, under vissa förhållanden göra denna pligtuppfyllelse liktydig med en speciel straffart.

Sättet, huru den nuvarande bestraffningen skulle utbytas mot en annan och bättre, vill jag icke inlåta mig på, då jag är öfvertygad om, att Kongl. Maj:t bäst är i tillfälle att utreda detta förhållande. Äfven i det afseendet synes mig emellertid det förslag, som herr Ericson framstälde, särdeles tänkvärdt.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr greve Hamilton: Jag har instämt i motionen och har af den diskussion, som här egt rum, icke funnit anledning frångå min uppfattning beträffande densamma.

Jag skall be att först med några ord få vända mig mot den ärade talaren på skaraborgsbänken. Han kom visserligen till samma slut som jag, i det han, såsom äfven jag ämnar göra, yrkade bifall till utskottets hemställan, men han fälde dock ett yttrande, som jag tror i icke ringa mån understödt dem, som yrka på motionens förkastande. Han yttrade, att om man utbyter fängelsestraffet, som ju är ett vanhedrande straff, mot ökad antal öfningsdagar, så ger man allmänheten den föreställningen, att öfningen för fosterlandets försvar skulle vara vanhedrande. Jag undrar, om han icke härvid gjorde sig skyldig till ett felslut. Om man tager bort en straffart, just därför att man anser den vanhedrande, och sätter en annan i dess ställe, så följer väl icke deraf, att denna nya straffart också skall vara vanhedrande. En af anledningarna, hvarför man på nu föreliggande område önskar göra en ändring, är ju också just den, att fängelsestraffet sätter en fläck på den, som blifvit dömd dertill, och att man anser, att en förseelse mot värnpligtslagen icke bör så hårdt straffas.

Men för öfrigt vill jag gerna instämma med den nämnde talaren och talaren på göteborgsbänken, att det möjligen kan finnas andra sätt att på disciplinär väg straffa dylika förseelser än genom ökade öfningar, hvilka sätt äfven möjligen kunde blifva billigare för staten. Derom vill jag dock icke nu yttra mig.

En annan ärad talare har sagt, att man icke borde till Kongl. Maj:t aflåta en skrivelse i denna fråga, enär det, enligt hvad han yttrade, vore vanligt, att Riksdagen, då den skrifer till Kongl. Maj:t,

*Angående
ändrade föreskrifter i
fråga om för-
vandling af
böter, dömda
efter värn-
pligtslagen.
(Forts.)*

Angående
ändrade före-
skrifter i
fråga om för-
vandling af
böter, ådömda
efter värn-
pligtslagen.
(Forts.)

påyrkar något bestämdt, hvilket emellertid här icke vore fallet. Jag ber dock att få fästa den ärade talarens uppmärksamhet på, att utskottet uttrycker sig alldeles bestämdt i ett fall, nemligen i fråga om det nuvarande tillståndets oefferrättlighet. Om Riksdagen accepterar lagutskottets förslag, så har Riksdagen för sin del antagit, att detta förhållande på ett eller annat sätt kan afhjelpas efter utredning, som Riksdagen anmodar Kongl. Maj:t att verkställa. Det torde väl vara mycket vanligt och ej heller på något sätt olämpligt, att Riksdagen under denna form skrifer till Kongl. Maj:t.

En ärad reservant från denna kammare har här fått anslutning af flere talare. Han utgår från den uppfattningen, att man icke här bör vidtaga någon förändring, såvida icke, som han uttrycker sig, lika förbrytelser mot värnpligtslagen drabbas af lika påföljd. Men just dessa ord »*mot värnpligtslagen*», som han inskjutit, borde hafva fäst hans uppmärksamhet vid, att tankegången i sjelfva verket icke är hållbar. Hvarför skulle lika förbrytelser *mot värnpligtslagen* nödvändigtvis drabbas af lika påföljd, då detta icke är fallet vid förbrytelser mot allmän lag? Det är ju en sak, som icke kan undgås, att bötesstraff vid bristande tillgång måste förvandlas till annat straff. Äfven om man icke tycker om detta, måste man dock besinna, hvilken påföljden skulle blifva, om man toge bort alla böter och ersatte dem med fängelse. Jag undrar, hvilka rynder man då skulle få betäcka med fängelsebyggnader! Hvarför skall det då vara så nödigt att gå till väga på detta sätt just med afseende på förbrytelser mot värnpligtslagen? För öfrigt, om man också anser det orätt att den, som har tillgångar, får böta, under det att den, som ej har tillgångar, får underkasta sig några dagars exercis eller något dylikt, hvarför skall man anse detta vara mer upprörande än det nuvarande tillståndet, som låter den rike betala och den fattige sitta i fängelse? Det måtte väl dock vara obestriddigt, att hvad lagutskottet ifrågasatt är mindre upprörande än hvad för närvarande eger rum. Ty det må vara sant, som en ärad talare sade, att den, som blir inskickad till straffexercis, blir hånad af sina kamrater, men jag undrar, hur det går med den, som föres i fängelse. Det vore besynnerligt, om det skulle vara mera skamligt att gå på landsvägen i en trupp än att af kronobetjeningen föras i cellfängelset. Jag förstår icke ett sådant resonnement.

Den ärade herr vice talmannen hyllade samma åsigt. Han yttrade, att det väl ändå vore bra orätt, om en massa ynglingar, därför att de äro obemedlade, skulle få exercera längre än andra. Men icke få dessa ynglingar exercera längre tid än andra, *derför* att de äro obemedlade, utan de få exercera mer än andra, *derför* att de icke hafva fullgjort sina skyldigheter. Och kan det vara mera upprörande, att dessa ynglingar få exercera mer än andra, än att de sättas in i cellfängelset?

Den ärade talare på skånebanken, mot hvilken jag nyss vände mig, yttrade äfven, att värnpligtslagen vore så ny, att vi ännu icke hafva tillräcklig erfarenhet i saken. Jo, det hafva vi då verkligen,

ty de siffror, som här föreligga, utvisa ju, att utaf vår nu värnpligtiga ungdom har mer än fyra och ett halft regemente, om ett regemente anses utgöra 1,000 man, börjat sin öfning för fosterlandet i cellfängelset. Jag undrar, mine herrar, om detta kan anses tillfredsställande. För min del ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Angående
ändrade före-
skriffter i
fråga om för-
vandling af
böter, ådömda
efter värn-
pligtslagen.
(Forts.)*

Häruti instämde herrar *Anderson* i *Hasselbol*, *Boëthius*, *Pettersson* i *Österhaninge*, *Alsterlund*, *Falk* och *Thermænius*.

Herr Beckman: När jag begärde ordet, hade icke den näst föregående talaren bemött den sak, som närmast föranledde mig att begära det, nemligen ett yttrande af herr vice talmannen. Detta har nu emellertid skett på ett, som jag tror, ovederläggligt sätt. Ingen har här, dess bättre, velat sätta i fråga annat, än att det är i yttersta grad olämpligt att så förfära, som nu sker. Det uttalande, som gjorts af fängvårdsstyrelsen, är synnerligen betecknande för den rätta uppfattningen af frågan. Fängvårdsstyrelsen säger, att det tydligtvis icke väl lämpar sig »för livvande af de värnpligtiges fosterlandskärlek» att sätta in dem i fängelse; och den tillägger, att det möjligen kan befaras, att »fängelseminnena i andra afseenden göra mera varaktiga likasom i olika riktningar mindre förmånliga intryck på de ungas sinnen». Det går ändock an, när, som sig bör, detta att sitta i fängelse verkligen anses som en skam. Men det finnes också icke sällsynta fall — jag känner sådana — då värnpligtige mycket lätt-sinnigt uppfattat detta sitt fängelsestraff; de tråda så att säga leende in i fängelset för att aftjena ett straff, som de — i viss mening *med rätta* — tycka vara ett orättvist straff för en jemförelsevis ringa förseelse. Men detta är en demoralisation; det är demoraliserande att vänja sig vid den tanken, att fängelset är en oskyldig tillflyktsort, der det icke är vidare skamligt att för en tid interneras.

Härtill kommer, att fängelset naturligtvis icke på *något* sätt är en lämplig förskola till det mål, för hvilket de värnpligtige uppfostras, nemligen fosterlandets försvar. Men annat blir förhållandet, om ifrågavarande värnpligtige underkastas utsträckt vapenöfning eller till och med om de få tienstgöra några extra arbetsdagar med handräckning. Jag är öfvertygad derom, att till och med i fall den orättvisan ännu kvarstår, att de rike slippa undan för billigare pris än de fattige, så är det dock långt bättre, att den fattige icke behandlas som nu sker, utan åtminstone får med ett ringare straff försona sådana förbrytelser som de här ifrågavarande. Det kan icke annat än verka förnedrande, att en så stor del af landets ungdom så kastas in i våra fängelser, dertill för en ganska ringa förseelse. Man vänjer dem härigenom vid fängelset, som icke längre skrämmer dem; och man vänjer allmänheten att betrakta det som en jemförelsevis obetydlig sak, om en person för någon tid sättes i fängelse och beröivas sin personliga frihet.

Angående
ändrade före-
skrifter i
fråga om för-
vandling af
böter, ådömda
efter värn-
pliktslagen.
(Forts.)

Jag vill för öfrigt gå ännu längre än föregående talare gjort. Jag anser det icke vara fullt korrekt att här tala om en ny »straffart». Villigt må det erkännas, att s. k. straffexercis en del af dagen eller — som här skulle blifva fallet — flera dagar icke är lämplig som »straff». Jemförelsen mellan det *verkliga* straff, som består i att sitta i fängelse, och det s. k. straff, som utgöres, om min son får gå och koka ärter eller tjenstgöra som handtlångare eller under någon utsträckt tid exercera, utfaller ovilkorligen i och för sig till det senare s. k. straffets förmån. Men det är icke enligt min uppfattning riktigt att säga, att man vill härmed införa en ny *straffart*. Det är endast fråga om en förvandling af de ådömda böterna. Det är förvandlingssättet, som det här gäller, och icke införandet af något nytt straff.

För min del skulle jag helst önskat, att motionären gått ännu längre, men då han icke gjort det, skall jag anhålla att få yrka bifall till lagutskottets föreliggande förslag.

Herr *Nydahl* förklarade sig instämma med herr Beckman.

Herr *Palm*: Herr talman, mine herrar! Då de flesta inkast, som gjorts mot motionen, blifvit fullständigt vederlagda, kan jag fatta mig kort. Jag vill endast vända mig mot representanten på kristianstadsbänken, som sade, att då man skrifer till Kongl. Maj:t, man bör bestämt uttrycka, hvad man önskar. Om emellertid utskottet hade affattat sitt skrifvelseförslag i enlighet med reservantens önskan, så skulle kanske sådana hinder hafva uppstått mot genomförande af motionens syfte, att hela förslaget derigenom gått om intet. Det kan hända, att då Kongl. Maj:t tager denna sak i öfvervägande, det skall visa sig, att en förlängning af exercistiden går mycket lätt att genomföra för första och andra åldersklassen, som skola in till vapenöfning, men möter stora svårigheter, då det rör de äldre klasserna. Det är för att icke lägga några sådana hinder i vägen för Kongl. Maj:t vid förslagens affattande, som utskottet nu har framställt detta skrifvelseförslag så rymligt, att Kongl. Maj:t efter frågans utredning må kunna på bästa sätt för Riksdagen framlägga en proposition derom, huru det nuvarande oeffterrättliga förhållandet skall kunna afhjelpas. Jag får därför yrka bifall till utskottets förslag.

Herr *Hedin*: Jag har begärt ordet af den anledningen, att det förekommer mig, som om en del af kammarens ledamöter icke skulle hafva fullt riktigt uppfattat, hvad herr vice talmannen yttrade. Hans yttrande — om jag icke har missförstått det, och jag tror icke, att det är händelsen — gick derpå ut, att han visserligen icke hade något emot att utbyta bötesstraffet mot förlängd tjenstgöring eller exercis, men han ville icke hafva detta som ett nytt förvandlingsstraff i stället för fängelse för den, hvilken icke vore i stånd att betala böterna, utan han ville vid alla de tillfällen, då förseelser mot värnpliktslagen äro af den lindrigare beskaffenhet, att de för närva-

rande straffas med böter, få detta bötesstraff utbytt mot en annan straffart, om man så får kalla det, nemligen den förlängda exercisen. Dermed åstadkomme man alldeles fullständig likhet inför lagen uti detta hänseende. För dem, som hade råd att betala böterna, och dem, som icke hade råd dertill, blefve ställningen lika, eftersom bötesstraffet blefve ersatt med ett annat för dem alla lika straff. Och jag för min del får säga, att uti den tanke, som herr vice talmannen uttalat, finner jag den rätta vägen vara anvisad. Det är tydligt, att för dem, som anse, att för en del värnpligtige — eller dem, som dömas till böter, men icke kunna betala desamma, utan därför underkastas förvandlingsstraff — förvandlingsstraffet fängelse lämpligen kan ersättas med förvandlingsstraffet exercis — om man så får kalla det — för dem, säger jag, måste det vara klart, att det går lika väl an att i stället för straffarten böter sätta straffexercis för allesammans, som göra sig skyldiga till sådana förseelser mot värnpligtslagen, hvilka icke äro värre, än att de enligt lagstiftarens mening lämpligen kunna med böter försonas.

*Angående
ändrade före-
skrifter i
fråga om för-
vandling af
böter, äämda
efter värn-
pligtlagen.
(Forts.)*

Med herr Hedin förenade sig herrar *Mankell, Höjer, Linder, Wavrinsky, John Olsson, Gethe, Månsson, Romberg, Norman och Persson* i Tällberg.

Herr vice talmannen Danielson: Herr talman! Jag hade icke reda på, att den föregående talaren begärt ordet och skulle komma att säga precis hvad som var min afsigt att yttra. Jag skall därför be att för de herrar, som förut yttrat sig och som antagligen icke hört hvad jag anförde, få nämna, att just min åsigt är, att man icke skall göra någon skilnad mellan den fattige och rike, derest båda hafva begått samma förseelse. Jag tycker verkligen, att det är orätt att göra så i afseende å denna medborgerliga pligt. Jag har, som jag nämnt, intet emot att utbyta bötesstraffet mot disciplinstraff, men jag vill, att detta skall gälla alla. Ingen sortering bör komma i fråga, utan samma förseelse mot medborgerliga pligter bör medföra samma straff. Det var detta, som också den föregående talaren mycket fullständigt utredde, och hvilket i hufvudsak äfven är min mening i frågan. Till dess det föreligger ett förslag, som innebär en sådan allmän jemlikhet i detta fall, kan jag icke vara med om att skriva till Kongl. Maj:t. Jag har härmed velat fullständiga mitt yttrande och tror, att, om det blifvit rätt uppfattadt, herrarne skola finna, att man icke bör aflåta någon skrifvelse, förrän man kan få fram frågan i hela dess vidd.

Herr *Peterson* i Hasselstad instämde häruti.

Herr greve Hamilton: Herr vice talmannens tanke, som förut tillräckligt tydligt uttalats af reservanterna, nemligen att man här icke borde göra någon reform, om icke straffarten blefve precis lika

Angående
ändrade före-
skrifter i
fråga om för-
vandling af
böter, ädömda
efter värn-
pligtslagen.
(Forts.)

för alla, har fått ett kraftigt understöd från denna bank och många instämmanden. Jag har redan i mitt förra anförande berört denna fråga och framhållit de invändningar, som synts mig kunna göras mot den uppfattningen. Jag skall be att ytterligare till alla dem, som äro intresserade för sakens framgång, få framhålla, att man, så vidt jag förstår, om man ställer sig på samma ståndpunkt, som här förfäktats af herrar Hedin, vice talmannen och reservanten, efter all sannolikhet kommer att omöjliggöra denna reform. Fattade jag dessa ärade talare rätt, så ogilla de skarpt all förvandling af bötesstraff och vilja begagna tillfället att få denna princip eftertryckligt utdömd, åtminstone på ett område. Men då, som jag förut framhållit, det af praktiska skäl är otänkbart att få bort förvandlingsstraffen ur allmänna strafflagen, huru kan man då föreställa sig, att det skulle vara lämpligt eller kunna godkännas att på *ett* område beteckna förvandling af straff såsom oförenligt med rättvisans fordringar. Derjemte tror jag en närmare granskning af värnpligtslagen skall visa, att icke alla derstädes förekommande bötesstraff lämpligen *kunna* utbytas mot disciplinstraff och att följaktligen en ovilkorlig fordrau härpå kommer att visa sig omöjlig att genomföra. Att ställa sig på dessa talares ideella ståndpunkt och säga »jag är ej med om någon reform, om ej straffet blir detsamma för alla», är därför, fruktar jag, detsamma som att aldeles motsätta sig reformen.

Enhvar, som vill föra saken framåt, bör därför rösta för utskottets hemställan.

Herr Folke Andersson: Då jag inom lagutskottet deltagit i frågans behandling och bidragit till det slut, hvartill lagutskottet kommit, ber jag att få yttra några ord rörande denna punkt samt att få instämma med grefve Hamilton, i hvad han sade såväl i sitt första som andra anförande. Jag tror, att båda anförandena tala tillräckligt tydligt såsom motiv och skäl för hvad lagutskottet föreslagit. — Det har talats om likhet inför lagen. Jag skall be att få tillägga något, som ännu icke blifvit berört. Herrarne böra taga i betraktande, att det icke alltid är hån mot lagen eller trots mot lagen, som gör, att de värnpligtige icke inställa sig vid mönstringarna eller ingifva uppgift om den plats, hvarest de bo under de närmaste åren efter det de fullgjort sin värnpligt. Det finnes många, som väl lemna en sådan uppgift till kompanibefalet, men som af brist på kunskap uraktlåta någon formalitet, så att de kanske glömma, att de skola hafva med från presterskapet eller kommunalordförande ett intyg, som styrker deras uppgift, och hvilka värnpligtige just därför dömas till böter, som i brist på tillgångar förvandlas till fängelse.

Jag hemställer till herrarne, om det är rimligt, att dessa, som nu trott sig hafva fullgjort sin pligt, men i hvilkas uppgifter kanske ett kinkigt befäl sett något formfel, hvarför man dömer till böter, ovilkorligen skola gå i fängelse, då de icke velat bryta mot lagen? Om orimligheten här vid lag ligger i öppen dag, så tror jag också att

någon förändring är nödvändig. Ty säkert är, att det förhållandet, att ynglingen måste gå i fängelse, det må för öfrigt hafva hvad följer som helst, icke alstrar fosterlandskärlek hos honom. Det är min fulla öfvertygelse. Men då utskottet icke föreslagit sättet, huru förändringen skulle ske, utan öfverlemnadt detta till Kongl. Maj:t, så tror jag att utskottet valt den bästa vägen; och jag är viss på att Kongl. Maj:t är i bästa tillfället att uppgöra bästa planen för ett annat sätt, som kan framläggas vidare för Riksdagen. Jag tror på grund häraf, att kammaren gör bäst i att antaga lagutskottets förslag. På det sättet tänker jag, att man skall få någonting, som skall tillfredsställa oss på ömse sidor. Jag anhåller därför om bifall till lagutskottets hemställan.

*Angående
ändrade före-
skriffter i
fråga om för-
vandling af
böter, dömda
efter värn-
pligtlagen.
(Forts.)*

Herr Månsson: Mine herrar! Jag begärde ordet i anledning af grefve Hamiltons sista anförande. Han frågade, hvarför man ville speciellt i detta fall förvandla böter på det sätt, som nu här skulle ske, så att straffet skulle blifva lika för alla både rika och fattiga, men icke ville använda detta förfaringssätt äfven i andra fall och i allt öfrigt, der vi hafva de olika straffarterna: böter och fängelse. — Ja, svaret derpå anser jag ligga mycket nära till hands. Det är därför, att man anser de nu ifrågavarande föreselserna vara af den beskaffenhet, att man icke vill straffa dem med fängelse, och därför att man icke kan ifrågasätta några svårigheter att fullgöra den föreslagna lindrigare straffarten, den som fullgöres på exercisfältet eller der de värnpligtige ligga utkommenderade. Det bör således icke möta några hinder att göra denna straffart lika för alla; och, mine herrar, skola vi nu, strax efter det vi antagit värnpligtslagen, gripa oss an med en förändring utaf de der förekommande straffarterna, så anser jag att vi böra gå tillväga på det sätt, som är rätt, och det är det, att göra straffet lika för alla, både rika och fattiga. Hvarför man skall göra skilnad i det fallet, det vet jag icke. Ingen plats saknas på heden för de värnpligtige; der finnes rum både för den rike och för den fattige, och därför finnes intet skäl att göra skilnad på dem. Ingen klagan deröfver skulle på minsta sätt och vis förspörjas hos någon, då han ser att äfven en rik mans son får genomgå samma straffart som de andra. Blefve det på det sättet ordnadt, då tror jag att det vore något vunnet med reformen; men eljest anser jag att det vore föga vunnet med densamma. Skola vi nu, såsom jag nämnde, så fort efter antagandet af den nya värnpligtslagen, gripa oss an med en reform, så böra vi taga steget fullt ut; och då synes det mig, som om vi borde följa det förfaringssätt, som framhölls af vice talmannen och herr Hedin, med hvilken jag förut instämt. Jag tror därför, att det är det lämpligaste att på de af dem anförda grunder och skäl afslå den nuvarande framställningen, så att frågan på det sätt, de antydt, må framkomma en annan riksdag. Då jag således vill hafva frågan framåt, ber jag nu att få yrka afslag å utskottets hem-

Angående
ändrade före-
skriffter i
fråga om för-
vandling af
böter, ådömda
efter värn-
pligtslagen.
(Forts.)

ställan, oaktadt jag har mycken sympati för den väg, som motionären velat slå in på.

Herr Collander: Herr talman! Det är ganska egendomligt, att de ärade talare, som uppträdt till förmån för utskottets hemställan, satt denna i motsats mot afslagsyrkandet af dem, som ej vilja vara med om den reformen att förvandla bötesstraffet till utsträckta öfningar. Men det har icke varit någon enda, som uttalat sig mot denna förbättring; utan man har endast velat säga, att straffpåföljden måtte blifva lika för alla. Det torde således endast blifva fråga om ett års uppskof, då man ju kan vänta, att en motion, som vunnit så mycken sympati, hvad syftet beträffar, blir upptagen vid nästa riksdag. Derom är hela frågan. Om det nu vore någon svårighet att få en sådan reform genomförd i det vidsträcktare syfte, som reservanterna afsett, då skulle jag icke säga någonting. Då borde frågan uppskjutas, på det att man måtte kunna vinna en så väsentlig förmån, som detta skulle vara. — Men det kan omöjligen vara någon svårighet att hemställa till Kongl. Maj:t, att han ville taga i öfvervägande den vidsträcktare synpunkten, att böter för förseelser mot värnpligtslagen skulle kunna gäldas med utsträckt öfningstid. Skulle Kongl. Maj:t vid pröfningen af ärendet finna något hinder för en sådan reform, får väl Riksdagen veta det. Men har Riksdagen endast begärt, att bötesstraffet skall kunna förvandlas till utsträckt öfnings-tid, så har Riksdagen icke alls uttalat sig om den andra saken, om böternas borttagande i allmänhet. Jag tror därför icke, att här finnas motståndare mot motionens syfte, utan att man endast vill hafva den fullständigare. Jag yrkar fortfarande afslag.

Herr vice talmannen Danielson: Herr talman, mine herrar! Jag ber om öfverseende för att jag ytterligare begärt ordet. Men jag kunde icke göra annat, då grefve Hamilton anförde, att på alla områden det förhållandet vore gällande, att den fattige och den rike icke äro underkastade samma straffart, när den rike kan aflyfta straffet med böter, men den fattige får böterna förvandlade i fängelse. Detta, sade han, gäller »på alla områden». Men jag vill säga, att det gör det icke på det militära området, som denna fråga afser. Här är fråga om en ny straffart, och jag vill, att i alla de fall, då värnpligtslagen ålägger böter för förseelser mot lagen, dessa böter förvandlas till *disciplinstraff* på samma sätt som vid armén i allmänhet är fallet; och der vid lag tillgår det ju så, att icke officerarne hafva annan straffart än gemene man, utan alla måste utan afseende på förmögenhet underkasta sig disciplinära straff. Det är en sådan likställighet, som vi vilja hafva genomförd här, så att, om man vill förvandla värnpligtslagens bestämmelse om böter till disciplinstraff, denna förvandling bör gälla alla. Ty en sådan straffart tillämpas, som herrarne veta och som jag nyss sagt, i afseende å hären såväl på manskap som befäl. Alla, som dertill gjort sig skyldige, måste

undergå de disciplinstraff, som gällande disciplinstadga föreskrifver. Derför är icke förhållandet, som grefve Hamilton sade, att det på alla områden gäller, att de fattige och de rike ej äro underkastade samma straffart; det gäller icke om hären. De, som hafva råd att betala sina böter, och de, som icke hafva råd, få alla undergå samma straff. Man bör därför borttaga detta fängelsestraff, hvilket jag tycker att man godt kan göra, men då bör man se till, att det sker på det sätt att alla blifva likställda. Jag tror därför att vi böra afvakta tiden, till dess frågan kommer i en sådan omfattning, att den kan fullständigt lösas. Förr än så sker kan icke jag vara med om något förslag, hvarför jag fortfarande måste anhålla om afslag.

*Angående
ändrade föreskrifter i
fråga om förändring af
böter, dömda
efter värnpliktalagen.
(Forts.)*

I detta yttrande instämde herrar *Sjöberg, Jansson* i Krakerud och *Sjöholm*.

Herr Beckman: Jag måste be att ännu få yttra ett par ord. För mig ställer sig saken så: skall man genom att nu förkasta detta förslag fördröja en längre gående reform? Jag instämmer fullständigt i den princip, som ligger till grund för hvad vice talmannen anförde.

Men jag anser, att om man nu bifaller, hvad utskottet föreslagit, man tagit ett steg i rätt riktning. Hvarje sådant steg skall bidra att ytterligare uppvisa den obillighet, som ligger deri, att det faktiskt sålunda existerar olika rättsförhållanden för den rike och den fattige. Det är, så vidt jag kan se, betydligt säkrare att nu taga detta lilla steg; man kan då vänta att komma längre, än om man icke tager något steg alls. Eller är det icke i allmänhet i svenska riksdagen så, att det endast är på de partiella reformernas väg, man plågar komma en smula framåt?

Jag yrkar därför fortfarande bifall till lagutskottets förslag.

Herr Petersson i Brystorp: Motionären har i sitt förslag åsyftat ett mål, som man måste erkänna vara godt; och jag kan ej finna annat än att de som satt sig deremot fått något sämre i stället för det närvarande, nemligen ett tvångsstraff. Jag tycker verkligen det är orättvist, att en så liten förseelse som den nu ifrågavarande — det kan t. ex. gälla blott det, att den beväringsskyldige vid en inskrifning saknar prestbetyg eller något dylikt, en förseelse af den beskaffenhet, att han icke ens förstår, att han begått något fel — icke skall kunna försonas med böter, utan ovilkorligen bestraffas med fängelse. Herrarne måste medgifva, att ett sådant straff är allt för svårt. Jag ber att få påminna om, hurusom det hos allmogen finnes en stor skräck för militärvälde. Men om det förslag, som af reservanterna och herr vice talmannen framstälts, skulle blifva lag, så att straffet ovilkorligen skulle blifva fängelse — således mycket hårdare än hvad den nuvarande lagen föreskrifver — tänker jag mig, att de som frukta

*Angående
ändrade före-
skrifter i
fråga om för-
vandling af
böter, ådömda
öfver värn-
pligtslagen,
(Forts.)*

för militärväldet skulle få ganska goda skäl för den farhågan, att detta genast skulle komma till stånd.

Jag instämmer i herr grefve Hamiltons yttrande och yrkar således bifall till lagutskottets förslag.

Herr Hedin: Om förvandlingen utaf böter vid bristande tillgång till fängelse vore en öfver hvarje tvifvel och kritik upphöjd rättfärdig rättsprincip, då skulle jag förstå motståndet mot att upphäfva tillämpningen af denna princip i ett särskildt fall. Men i stället får det väl erkännas, att denna s. k. princip — helst som domstolarne i strid med lagens anda icke begagna de tillfällen, de ofta skulle hafva att afpassa bötesbestämmelserna efter den dömda personens ekonomiska tillgångar — är en högst obehaglig, ja rent af revolterande nödfallsutväg i vår lagstiftning. Om den det är, kan det omöjligen vara felaktigt, om man söker helt och hållet undanrödja tillämpningen på ett sådant speciellt område som det nu ifrågasatt, nemligen mindre förseelser mot värnpligtslagens stadganden. Om nu Riksdagen beslutar en skrifvelse till Kongl. Maj:t sådan som den här af lagutskottet föreslagna, då har man erkänt, att man vill hafva kvar bötesstraffet såsom principiellt straff för ifrågasatt förseelser och blott ifrågasätter en annan förvandling än den nu vanliga till fängelse. Det synes mig vara olämpligt att göra. Vi äro tydligen för närvarande icke på det klara med den frågan, huru i de särskilda fall, då böter äro föreskrifna för förseelser mot värnpligtslagen, det nuvarande missförhållandet skall kunna afhjelpas på det lämpligaste sätt. Jag vill icke framställa någon förfrågan till det ärade statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet. Men jag tror mig kunna uttala den vissa förhoppning, att äfven om Riksdagen icke nu aflåter en skrifvelse sådan som den här ifrågasatt, om hvilken det kan sägas, att Riksdagen icke rätt väl vet hvad den dermed åsyftar, han med sitt kända intresse för allt som rör försvarets förbättring icke skall underlåta att, så fort sig göra låter, taga denna fråga under öfvervägande, och att den således kan komma på god väg äfven oberoende af en Riksdagens skrifvelse, hvilken sådan som denna icke synnerligen mycket betyder.

Herr Ola Bosson Olsson: Jag instämmer för min del i de föregående anföranden, som här hållits för lagutskottets förslag. Kraftiga skäl hafva dervid anförts för detsamma. Jag skall härjemte be att få fästa uppmärksamheten på en sak, som jag ej förut hört omnämnas. Till följd af de nu gallande bestämmelserna hafva från 1887 till och med 1891 ej mindre än 4,693 beväringssynglingar ådömts fängelsestraff. Hvad har ej det kostat staten att transportera till länsfängelserna dessa mellan fyra och fem tusen ynglingar? Jag antager med säkerhet, att hvarje transport i medeltal kostat 10 kronor; ergo har endast denna transport kostat mellan 47- och 50-tusen kronor.

För min del anser jag detta för bortkastade penningar, och äfven detta skäl bör man taga något i betraktande.

Jag kan icke dela talarens på elfsborgsbänken förslag i det hänseendet, att dessa böter skulle förvandlas på annat sätt, så att de utbyttes till straffarbete på lägerplatsen. Jag vill erinra derom, att icke alla lägerplatser lemna tillfälle till dylikt arbete, emedan de redan äro i komplett skick, och då frågar jag: hur skall man på sådana lägerplatser förfara, hur skall man använda deras arbetskrafter? Det fins verkligen många lägerplatser, der de icke kunna få något arbete att göra.

Angående ändrade föreskrifter i fråga om förvandling af böter, ädömda efter värnpliktslagen. (Forts.)

Enligt min tanke bör man icke frågå utskottets förslag att ifrågasvara böter böra utbytas mot en utsträckt öfning. Detta kommer att medföra, om också icke en stor, så dock någon fördel för fosterlandets försvar. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Herr Lasse Jönsson: Jag tror deremot, att om utskottets förslag bifölles, skulle man derigenom hindra en del af de reformer, som reservanten, vice talmannen och talaren på stockholmsbänken ifrågasatt. Hellre än att nu aflåta en så litet sägande skrifvelse, hvaraf Kongl. Maj:t icke kan veta, hvad Riksdagen önskar, anser jag, att man bör dröja, till dess Riksdagen kan bestämdt uttala sin önskan.

Jag vill påpeka en sak, som ofta upprört mig, nemligen att beväringssynglingar är ut och är in för små försummelser i afseende på de anmälningar, de skola göra, kunna ädömas böter och fängelse. Såsom bevis på, huru illa det är bestämdt med nuvarande förhållande, vill jag nämna något. Inom ett område hade beväringssynglingarne en kompanibefälhafvare, som var human och godkände anmälningssedel eller uppvisande af inskrifningsboken genom annan person. Men emellertid sker ombyte af befälhafvare, och när beväringssynglingarne komma med likadana anmälningssedlar, blifva dessa icke godkända af den nye. Att nu dessa ynglingar, som handlat i god tro och ansett sig hafva uppfyllt gällande bestämmelser, kunna dömas till böter, som kunna förvandlas till fängelse, är mycket upprörande. Vi böra taga en öfverblick öfver det hela och icke i ett särskildt fall nu komma med ett så intetsägande skrifvelseförslag som detta, hvilket skulle hindra vida nödigare reformer.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan.

Herr Rodhe: Diskussionen om denna fråga har mot förmodan utsträckt mycket långt, och jag borde kanske icke bidra till dess ytterligare uttänjande.

Under densamma hafva alla de, som deri deltagit, uttalat sina sympatier för motionen. De hafva skilt sig åt, derigenom att somliga hafva velat gå något längre än motionären. Jag hör till dem, som i likhet med vice talmannen vilja gå längre än motionären, och till följd häraf kan jag icke annat än yrka afslag å utskottets hemställan.

Är det ett eftersträfvansvärdt mål att komma derhän, att i denna sak fattige och rike blifva behandlade fullt lika, så synes det icke lämpligt att nu besluta en åtgärd, hvarigenom blott ett litet steg tages

Angående
ändrade före-
skrifter i
fråga om för-
vandling af
böter, ädömda
efter värn-
pligtlagen.
(Forts.)

hän emot detta mål. Det kan visst vara klokt att, såsom en talare yttrade, vidtaga partiella reformer, men oklokt är det att vidtaga dem med så kort tids mellanrum, som antagligen skulle ske, derest lagutskottets hemställan nu bifölles, då vi hade att vänta att vid nästa riksdag ny motion väcktes, som åsyftade att taga steget fullt ut. På grund häraf och emedan jag biträder den mening vice talmannen uttalat, yrkar jag afslag å utskottets hemställan.

Herr Gumælius: Jag skall inskränka mig till att endast instämna med vice talmannen, herr Hedin och herr Rodhe.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen enligt de gjorda yrkandena propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å såväl nämnda hemställan som den i ämnet väckta motionen. Herr talmannen fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare meningen, men som voting begärdes, skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren, beträffande 2:dra punkten af lagutskottets utlåtande n:r 6, afslår såväl utskottets deri gjorda hemställan som den i ämnet väckta motion, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan.

Omröstningen försiggick i vanlig ordning och visade 130 ja mot 61 nej; och hade kammaren sålunda beslutat enligt ja-propositionens innehåll.

§ 6.

Angående
förslag till
straffbestäm-
melse för
ocker vid
vissa pennin-
geförsträck-
ningar.

Härefter föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion angående förslag till straffbestämmelse för ocker vid vissa penningeförsträckningar.

I detta utlåtande hemställde utskottet, att ifrågavarande inom Andra Kammaren af herr *J. O. Domeij* afgifna motion, n:o 142, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter uppläsande af denna utskottets hemställan, begärdes ordet af

Herr Domeij, som yttrade: Herr talman, mine herrar! Lagutskottet har icke funnit sig tilltaladt af den motion, som jag dristat

framlägga. Vid genomläsandet af de skäl, som utskottet uppställt för sitt afslag, vill det synas, som om utskottet icke gjort sig förtroget med hvad jag åsyftat. Jag har icke, såsom utskottet förmenar, påkallat några tvångsåtgärder; lika litet har jag åskat någon inskränkning i det fria ränteaftalet. Nej, långt derifrån! Det skulle vara att förrycka principerna, och derhän vågar jag mig icke. Hvad jag åstundar deremot, det är straff för den, som begagnar det fria ränteaftalet till ocker på det sättet, att han vid penningeförsträckningar använder lånesökandens betryckta belägenhet, hans trångmål, hans lättsinne eller hans oerfarenhet för sitt ändamål. Det är med andra ord missbruket af det fria ränteaftalet, som jag vill beifra, och detta anser jag kunna ske utan att det legala bruket af det fria ränteaftalet upphäfves eller inskränkes.

Om beskaffenheten af hithörande missbruk skall jag anföra ett fall, som är hemtadt från verkligheten, på det herrarne må få känedom, huru det fria ränteaftalet har missbrukats. Någon lånade bort 60 kronor att återbetalas — om jag minnes rätt — inom fjorton dagar derefter och med 5 procent ränta om dagen efter förfallotiden. Betalningen uteblef, borgenären lät lånet stå och galdenären kom omsider i konkurs. I konkursen bevakades förbindelsen till hela sin utsträckning, konkursförvaltningen bestred högre ränta än 6 procent för hundra om året, men tack vare den välgörande verkan af 1864 års fria ränteaftal, utdömdes den föreskrifna räntan från förfalldagen till dess offentlig stämning gafs, och skuldsedelns innehafvare tog utdelning i konkursen för i rundt tal 2,700 kronor, som utgjorde ränta på 60 kronor för en så kort tid som ett par år vid pass.

Utskottet åberopar erfarenheten från vårt och andra land såsom ogynsam för en lagstiftning i motionens syfte och uppger, att en sådan lagstiftning, långt ifrån att verka i afsedd rigtning, endast skulle bidraga att skapa nya afarter af utlåning, lika förkastliga som dem man velat förekomma.

Häremot dristar jag påstå, att erfarenheter från främmande land icke egentligen höra hit, samt att de lagar mot ocker, som funnits i vårt land, till sin karakter äro något helt annat än hvad jag åsyftat och här ofvan betecknat. Vidare måste jag fästa uppmärksamheten derpå, att hvarken lagutskottet ej heller någon annan kan på förhand veta, huru en straffbestämmelse mot ocker i den rigtning, jag föreslagit, skall komma att kringås. Jag betviflar icke, att lagstiftningen, som i vårt land funnit uttryck för de mångskiftande bedrägeribrotten, också skall, om viljan är god, finna uttryck för nya och ännu ej kända förkastliga afarter af ocker.

Utskottet anmärker slutligen, att tidigare förslag till inskränkning af ränteaftalets frihet icke tillvunnit sig hvarken utskottets eller Riksdagens bifall. Om också detta skulle vara sant, så är det åtminstone icke att räkna såsom skäl för afslag å min motion, ty såsom jag redan förut anmärkt, afser icke min motion någon inskränkning i den af utskottet angifna rigtningen.

*Angående
förslag till
straffbestäm-
melse för
ocker vid
vissa pennin-
geförsträck-
ningar.
(Forts.)*

Angående
förslag till
straffbestäm-
melse för
ocker vid
vissa pennin-
geförsträck-
ningar.
(Forts.)

Då rättsmedvetandet i landet alldeles bestämdt ogillar ocker och då utskottet icke synes mig hafva anført något hållbart skäl för afslag å min motion, skall jag, jemväl med stöd af det anförda, yrka afslag å utskottets förevarande utlåtande och bifall till motionen.

Herr Lilienberg anförde: En lagstiftning, sådan som motionären här ifrågasatt, är ytterst vansklig, och jag kan icke förstå, huru straffbestämmelserna i sådan lag skulle affattas. Bestämmelserna skulle blifva godtyckliga och allt för sväfvande.

Det område, på hvilket motionären nu föreslår att lagstifta, är det moraliska, dit jag anser att strafflagen icke bör sträcka sig. Jag menar, att strafflagen icke kan hafva straffbestämmelser för allt, som är moraliskt orätt. Man måste uppdraga en gräns därför, och jag tror, att det område, der motionären nu vill att man skall lagstifta, faller inom gränsen för det område, der strafflagen icke bör ingripa. Af denna orsak yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr tal-
mannen till proposition upptagit de gjorda yrkandena, biföll kam-
maren utskottets hemställan.

§ 7.

Angående
ändrad lag-
stiftning
rörande
byggande och
underhåll af
utfarts- och
byvägar.

I ordningen förekom härnäst lagutskottets utlåtande n:o 8, i anledning af väckta motioner om ändrad lagstiftning rörande byggande och underhåll af utfarts- och byvägar.

Frågan om förändrad lagstiftning rörande byggande och underhåll af utfarts- och byvägar, hvilken fråga senast vid förra årets lagtima riksdag förelåg till behandling, men då icke föranledde till någon Riksdagens åtgärd, hade jemväl vid innevarande riksdag bragts å bane, i det att herrar *C. Hj. Wittsell* och *Anders Larsson* i Flicksäter i två särskilda inom Andra Kammaren väckta och till lagutskottet hänvisade motioner, nis 93 och 138, hemställt om aflåtandet af en skrifvelse med begäran, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag om byggande och underhåll af by- och utfartsvägar.

På anförda skäl hemstälde emellertid lagutskottet, att motionerna icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmält af herrar *Lilienberg*, *Erickson* i Bjersby och *Anderson* i Tenhult, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka åtgärd i motionernas syfte.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Wittsell: Utan några vidare stora förhoppningar att få en ändring i det slut, hvartill utskottet kommit rörande min motion, kan jag dock icke vara riktigt nöjd dermed. Utskottet säger i början af sitt betänkande, att utskottet liksom i fjol icke anser gällande stadganden vara tillräckligt omfattande eller bestämda, hvarför en bättre lagstiftning kunde vara af behovet påkallad, men då utskottet i fjol yrkade afslag och Riksdagen godkände detta tillvägagångssätt, har det gjort likadant i år. Denna fråga har åtskilliga gånger förut varit framlagd för Riksdagen, och för en längre tid tillbaka har såväl lagutskottet som denna kammare godkänt en sådan skrifvelse, som jag begär. På senare tider såsom t. ex. år 1889, har deremot utskottet yrkat afslag på den grund, att vi skulle vänta, till dess den nya väglagen som då var fråga om skulle gå igenom. Detta kunde nog då vara riktigt, enär ju gerna det större bör föregå det mindre. Men äfven nu har utskottet motiverat ett afslag dermed, att fastän det icke kan ligga samma grund för lagstiftningen för byvägar som för allmänna landsvägar, det dock skulle vara nödvändigt att få en viss erfarenhet om 1891 års väglag, innan man kunde föranstalta något om by- och utfartsvägar. Det har också tillagt, att en del byvägar skulle komma att ingå som bygdevägar, men detta talar tvärt om för, att ju förr dess hellre en sådan lagstiftning bör ega rum, ty såsom vi nu hafva det, skola by- och utfartsvägar delas lika mellan hvarje bysamhälle; men då kanske en del af dessa vägar kommer att ingå som bygdevägar, blifva de byinvånare, som hafva den delen, som ingår såsom bygdeväg, fria, men de andra, som hafva de återstående delarna, få hafva kvar dessa och få derigenom en större börda än de andra. Man har mycket talat om det fördelaktiga i bildandet af mindre jordbruk, men då icke alla kunna komma ut till de större vägarna, blifva de vanlottade, som komma utomkring, och hafva de icke en bra väg, kunna de knappast få det heller, ty det är icke alltid sagdt att det finnes någon, som vill vara behjelpig med vägbyggnaden. Det vore icke heller så farligt att få en sådan lagstiftning. Det skulle gå lätt nog, om det blefve bestämdt, att alla, som hade nytta af vägen, skulle deltaga i underhållet, antingen efter hemmantalet eller taxeringsvärdet. Det kan nemligen hända, att i en by vägen löper längs med den enes gård, men tvärs för den andres. Skulle nu hvar och en hålla väg blott efter sitt gårdsområde, så finge den ene mindre åliggande än den andre. Jag tager mig därför friheten att begära, att denna kammare måtte afslå lagutskottets förslag och bifalla den i motionen föreslagna skrifvelsen.

Herr Petersson i Runtorp: Denna fråga, som motionärerna framlagt till behandling för Riksdagen, är, enligt mitt förmenande, verkligen af den stora vikt, att den bort af lagutskottet hafva tagits i allvarligare betraktande. Hvar och en, som känner till förhållandena, torde veta, huru svårt det är att komma till rätta med en sådan sak, när man vill hafva en utfartsväg till den stora landsvägen,

*Angående
ändrad lag-
stiftning
rörande
byggande och
underhåll af
utfarts- och
byvägar.
(Forts.)*

Angående
ändrad lag-
stiftning
rörande
byggande och
underhåll af
utfarts- och
byvägar.
(Forts.)

och att det därför är alldeles nödvändigt, att en lagstiftning i detta hänseende kommer till stånd. Nu har utskottet både nu och vid föregående riksdag framhållit, att man borde hafva erfarenhet om den nya väglagens tillämpning. Jag vet ej, hvad man menar med det eller huru länge man skall vänta. Det kan ju hända, att en och annan byväg förvandlas till bygdeväg och sålunda ingår i den allmänna fördelningen. Men det blir icke en tiondedel, som kommer att på det sättet förvandlas, utan behöfvet att komma ut till de stora vägarna kvarstår. Det är en så stor brist, att man icke har någon sådan lag, att man kan komma till rätta i fråga om underhållet af byväg, att vi icke kunna vänta så länge, att man trott sig kunna få någon ledning af den nya väglagen. Jag tycker, att den saken ej har med detta att göra, och behöfvet af en lagstiftning i afseende på utfartsvägar kvarstår. Jag tror icke, att det skulle löna sig att begära en återremiss, ty om Första Kammaren icke redan bifallit utskottets hemställan, kommer den antagligen att göra det, och jag förenar mig därför med motionären, som yrkat afslag på utskottets hemställan och bifall till motionen, nemligen angående en skrivelse, på det att denna kammare måtte lemna en opinionsyttring, så att icke lagutskottet må alla tider komma att återöpa båda kamrarnes bifall såsom skäl för dess hemställan.

Herr Lilienberg: Jag har, såsom herrarne torde finna, reserverat mig mot lagutskottets hemställan, liksom jag gjort det vid föregående tillfällen, då denna fråga förevarit till behandling i Riksdagen. Jag ber att få till alla delar instämma i de anföranden, som hållits af motionären herr Wittsell och en talare på kalmarbänken. Om det är på något område lagstiftning behöfs, så är det sannerligen på detta. Det är ej nog med, att det råder ovisshet om delningsgrunden, utan man har ingen lagstiftning om, huru en vägdelening skall kunna vinna laga kraft. Med ett ord sagdt: *allting är obestämdt*. Det råder delade meningar t. ex. derom, huru vida, sedan en förening blifvit ingången mellan hemmansegare rörande underhåll af en utfartsväg, denna förening är bindande för kommande hemmansegare, som icke deltagit i föreningen, eller icke.

Föregående talare hafva redan gendrifvit de skäl, som lagutskottet anført, så att jag icke behöfver länge uppehålla mig vid dem. Men beträffande det skäl, att vid de vägdeleningar, som äro att förvänta öfver allt i landet, sedan nya väglagen kommit till, det kan hända, att åtskilliga vägar, som nu äro by- och utfartsvägar, blifva bygdevägar, måste jag ytterligare betona, att jag rakt icke kan förstå, huru detta kan hafva någon inverkan på förevarande sak. Om man kunde säga, att *alla* enskilda by- och utfartsvägar skulle blifva bygdevägar, d. v. s. allmänna vägar, det vore en annan sak. Men detta kan man naturligtvis icke säga, det är ju endast *ett fåtal*.

På dessa skäl vill jag instämma med motionären herr Wittsell och yrka bifall till hans skrivelseförslag.

Häruti instämde herrar *Olsson* i Ornakärr och *Persson* i Tällberg.

*Angående
ändrad lag-
stiftning
rörande
byggande och
underhåll af
utfarts- och
byvägar.
(Forts.)*

Herr Redelius yttrade: Jag ber också att få uttala mig för ett bifall till motionen i fråga och hemställer, om icke denna kam-mare skulle finna skäl att afslå utskottets hemställan och bifalla motionen, ty om man verkligen tager reda på hur det förhåller sig, särskildt i skogsbygder, skall det visa sig, att behovet af en lag i detta afseende är ganska stort. Ty om man har en gemensam utfartsväg, gränsar det, vågar jag påstå, till omöjligheten att få denna väg i stånd, om man icke vill ensam underhålla hela vägen, då det icke finnes någon lag som säger, huru man skall gå till väga för att få den indelad på dem, som skola vara de enskilde lottegarne, och ej heller huru man skall få en öfverenskommelse att vara lagligen gällande, om en sådan kan träffas. Utan att vidare utbreda mig och ingå på detaljer, hvilket jag anser onödigt, skall jag endast anhålla om afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen, så att man måtte få till stånd ett uttalande om önskligheten af en *välbehöflig* lagstiftning i detta afseende.

I detta yttrande instämde herrar *Andersson* i Lyckorna, *Andersson* i Löfhult, *Persson* i Heljebol och *Olsson* i Frösvi.

Herr Wester anförde: Redan flere gånger och senast vid 1892 års lagtima riksdag hafva förslag väckts af enahanda innehåll som det nu föreliggande; och såsom redan är antydt af några talare, har lagutskottet — särskildt vid 1892 års riksdag — afstyrkt bifall till förslagen på den grund, att, ehuru utskottet fullt erkänt nödvändigheten eller behöfligheten af en lagstiftning i detta ämne, det dock ansett rådligt att vänta, tills man fått se verkningarna af de principer, som lagts till grund för den nya allmänna väglagen. Lagutskottets betänkande i denna fråga vid 1892 års riksdag bifölls i Första Kam-maren utan någon diskussion, och i Andra Kam-maren, sedan motionärerna och några till uppträdt och talat för motionen, utan att ens framställa något yrkande om bifall till densamma. Då de af utskottet då anförda skäl ännu gälla och inga nya omständigheter sedan tillkommit, synes mig utskottet hafva egt god grund att äfven nu afstyrka den gjorda framställningen.

Jag erkänner villigt, att det finnes bristfalligheter i nu gällande lag om underhåll af utfarts- och byvägar, särskildt i det afseende lagutskottets vice ordförande framhållit, att det icke finnes några reglementariska föreskrifter. Men då man skall stifta lag i detta hänseende, får man väl se på något mera än blott och bart behovet af sådana. Såsom hufvudsak gäller för lagstiftaren att jemväl fast-

*Angående
ändrad lag-
stiftning
rörande
byggande och
underhåll af
utfarts- och
byvägar.
(Forts.)*

ställa rättvisa grunder för besvärets utgörande. Uti en resolution af den 8 januari 1735, det enda stadgande vi för närvarande hafva om byvägar, fastställes den grundsats, att by- och utfartsvägar skola underhållas af dem, som deraf betjena sig. Jag antager för gifvet, att äfven med ny lagstiftning komme att bibehållas ungefär samma bestämmelse, att endast de, som begagna en väg, skola deltaga i dess underhåll, så att icke, såsom med de allmänna vägarne är fallet, folk måste underhålla vägen, utan att de det ringaste begagna den. I detta afseende är det mycket riktigt, att man icke behöfver tänka på allmänna väglagen, som stadgar andra grunder. Men sedan det blifvit fastslaget, att alla, som begagna sig af en väg, skola underhålla den, kommer en lika vigtig fråga: huru skall vägen fördelas mellan de särskilda personerna? Hvad man än må sätta som grund, är det antagligt, att man kommer att taga hänsyn till de fördelningsgrunder de särskilda personerna emellan, som hafva fått tillämpning i den nu gällande lagen; och det är för att få veta verkan af dessa grunder, som utskottet har ansett nyttigt, att man uppskjuter den här frågan, till dess denna lag vunnit tillämpning.

Det har invändts och sagts, att, om också en utfartsväg blifver bygdeväg, man icke kan inse, hvarför man behöfver uppskjuta lagstiftningen uti ifrågavarande ämne för det; ty denna skulle ju endast hafva afseende på hvad som förblefve by- och utfartsväg. Detta är fullkomligt sant. Det är heller icke på detta lagutskottet tänkt, då det talat om, att man borde dröja, tills man finge se verkningarne af den allmänna lagen; utan lagutskottet vill afvakta den tidpunkt, då man kan bedöma, huru de i den allmänna lagen fastställda grunder skulle komma att verka, beträffande underhåll af enskild väg.

Man skulle ej heller vinna det allra ringaste genom bifall till en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Det skulle endast hafva till påföljd ett onödigt eller åtminstone ett icke fruktbarande arbete och kostnad. Det har framhållits i lagutskottets betänkande, och det har under förhandlingarna i utskottet icke bestridts af reservanterna, att, om en sådan skrifvelse kommer till stånd, det är antagligt att Kongl. Maj:t icke framlägger lagförslag för Riksdagen, förr än Kongl. Maj:t fått se verkningarna i den närmaste tiden af den nya lagen. Sålunda kan man antaga, att, om också en skrifvelse nu beslötes, något förslag ändå icke komme att framläggas under de närmaste åren. Men det skulle blifva en annan påföljd. Om en dylik skrifvelse kommer från Riksdagen, skall Kongl. Maj:t antagligen genast nedsätta en komité eller kommission, hvad det nu kommer att heta, för att utarbeta förslag i ämnet. Komitén framlägger ett förslag. Sedan skall detta kritiseras och granskas af vederbörande myndigheter. Denna granskning uppskjutes, tills den nya lagen visat sina verkningar, och då kan det visa sig, att de bestämmelser, komitén föreslagit, äro af den beskaffenhet, att de icke kunna användas.

Jag kan ej se någon praktisk nytta af den skrifvelse, som här föreslagits, och jag tillåter mig därför att yrka bifall till lagutskottets hemställan.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats *dels* bifall till utskottets hemställan och *dels* afslag derå och bifall i stället till den af herr Wittsell i ämnet väckta motion. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara besvarad med öfvervägande ja. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller lagutskottets hemställan i nu föredragna utlåtandet n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å nämnda hemställan, bifallit herr Wittsells i ämnet väckta motion.

Röstsedlarne uppräknades, hvar efter annan, och visade 74 ja, men 90 nej; och hade alltså kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit herr Wittsells i ämnet väckta motion.

§ 8.

Föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion om upphäfvande af frälsemäns rätt till särskildt forum.

§ 9.

Likaledes bifölls statsutskottets härefter föredragna utlåtande, n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna.

§ 10.

Härefter företogs till behandling statsutskottets utlåtande n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkterna 1 och 2.

Biföllos.

Angående
anslag till
nya lagbered-
ningen.

Punkten 3.

För nya lagberedningen hade Kongl. Maj:t för år 1894 äskat ett extra anslag af 35,000 kronor.

Under förevarande punkt hemställde utskottet, att ett extra anslag af 33,000 kronor måtte för år 1894 för nya lagberedningen anvisas.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af bland andre herrar *Andersson* i Högkil och *von Friesen*.

Efter uppläsandet af utskottets hemställan lemnades ordet till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren, hvilken yttrade: För fortsättande af nya lagberedningens arbeten under år 1894 har Kongl. Maj:t hos Riksdagen begärt ett anslag af 35,000 kronor.

Då detta ärende förevar inom statsrådet, lemnade jag en utredning, som visade, att de omkostnader, hvilka i och för beredningen kunde på förhand till en viss siffra beräknas, uppgingo till sammanlagt 33,000 kronor; deraf 30,000 kronor till arfvoden åt ordföranden och ledamöterna samt derutöver 3,000 kr., hvilket sistnämnda belopp motsvarade hvad som under hvart och ett af de tre sista åren utgått till hyra, ved, belysning, vaktmästares aflöning samt trycknings- och bindningskostnader. Men jag framhöll tillika, att det kunde uppstå behof, som föranledde andra kostnader, hvilka icke på förhand kunde till en viss siffra bestämmas. Härtill hade jag desto större anledning, som jag väl kände, att under den gångna tiden ofta hade yppats behof, som föranledde extra kostnader. Vid sådant förhållande och då, såsom jag vid ärendets föredragning uttryckte mig, det kunde blifva nödigt att lemna beredningen tillfälle till hörande af sakkunnige personer eller anlåtande af annat tillfälligt biträde eller att eljest till underlättande af beredningens arbete vidtaga anordningar, som medförde kostnader utöver de ofvan beräknade, hemställde jag, att det ifrågavarande anslaget måtte för år 1894 fixeras till 35,000 kronor. Såsom exempel på, att tillfälliga utgifter förut förekommit, vill jag framhålla, hurusom under den tid, beredningen var sysselsatt med utarbetande af förslag till nya utsökningslagen, det var nödvändigt att förstärka beredningens arbetskrafter med en tillfällig sekreterare. Vid andra tillfällen har det ansetts nödigt att förstärka densamma med tillkallade ledamöter. Såsom exempel härför vill jag anföra, att när strafflagen reviderades, tillkallades i och för detta ärende en professor från Upsala.

När beredningen var sysselsatt med utarbetande af förslag till domsagas kansli, tillkallades såsom sakkunnige justitiekanslern och några häradshöfdingar. Vid beredning af ett ärende, som förekom

under sista året, nemligen förslag till lag om hvad som är att anse för fast eller lös egendom, tillkallades ingenjörer och fabriksidkare, hvilka under en kort tid biträdde beredningen med råd och upplysningar.

Jag hade äfven vid föredragning af den föreliggande propositionen inför Kongl. Maj:t anledning antaga, att dylika extra utgifter kunde förekomma under det år, för hvilket budgeten då skulle bestämmas, nemligen för år 1894. Ty det är sannolikt, att beredningen då kommer att sysselsättas med nya ämnen. Det är nemligen förslagsvis fråga om, att beredningen skall öfvergå till behandling af frågor, hörande till handelslagstiftningen. Under sådana förhållanden förefaller det mig icke osannolikt, att beredningen då kan blifva i behof af tillfällig förstärkning med några sakkunnige personer på detta område. — Min hemställan till Kongl. Maj:t blef slutligen, att hos Riksdagen skulle begäras samma anslag som under förlidet år, nemligen 35,000 kronor. Jag beräknade nemligen, att för sådana behof, som jag nyss talat om, borde finnas ett belopp af 2,000 kronor.

Utskottet, som icke motsagt mina uppgifter i statsrådsprotokollet: att det möjligen kunde förestå utgifter utöfver de nu kända till 33,000 kronor beräknade, har emellertid inskränkt sig till att hemställa om beviljande af endast sistnämnda belopp. Bifalles denna hemställan, skulle det således icke finnas några tillgångar för sådana tillfälliga anordningar, om hvilka jag förut nämnt.

Utskottet anvisar visserligen en utväg för Kongl. Maj:t att skaffa sig nödiga medel genom att låta ledamotsplatser i beredningen stå obesatta. För min del kan jag icke finna ett sådant sätt att gå till väga vara lämpligt eller tillrädligt. Det skulle enligt mitt förmenande hafva en motsatt verkan mot den åsyftade. Det skulle icke leda till verklig besparing. Lagstiftningsarbetet skulle derigenom hindras och försinkas, hvilket skulle vara till skada för statsverket. Jag tror också, att flere af kammarens ledamöter skola dela min mening härom, och jag uttalar den förhoppning, att desse ledamöter skola bifalla icke det nedsatta beloppet, som utskottet föreslagit, utan det af Kongl. Maj:t, som mig synes, måttligt begärda, å 35,000 kronor.

Vidare anförde:

Herr Andersson i Högkil: Jag skall be att i korthet få tillkännagifva de skäl, som legat till grund för den reservation, hvilken rörande denna punkt afgifvits af mig och herr von Friesen

Af statsrådsprotokollet finner man, att utaf det nu ifrågavarande anslaget fans vid 1892 års utgång en behållning, uppgående till 9,717 kronor 49 öre. Om nu nya lagberedningen skall fortfarande utöfva sin verksamhet — förslag om dess upphörande föreligger ju icke —, så synes mig vara helt naturligt, att man för 1894 års utgifter först borde använda denna behållning och sedermera genom extra anslag fylla, hvad som derutöfver ytterligare erfordras. I öfver-

*Angående
anslag till
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
nya lagbered-
ningen.
(Forts)*

ensstämmelse härmed hafva vi reservanter inom utskottet yrkat, att detta anslag borde för år 1894 bestämmas till 25,000 kronor med rättighet likväl för Kongl. Maj:t att dessutom för ändamålet använda ifrågasvarande behållning. Jag hyser för min del fortfarande den öfvertygelse, att ett sådant förfaringssätt vore mera redigt och korrekt, och hoppas äfven, att ett dylikt mätte för framtiden komma att användas i liknande fall.

Då emellertid flertalet af utskottets ledamöter varit af en annan mening, skall jag nu icke framställa något yrkande, helst som utskottet i punkten 5 framställt förslag om användande af öfverskottet för annat statsändamål.

Herr vice talmannen Danielson: Herr talman, mine herrar! Då ingen af utskottets ledamöter yrkat bifall till utskottets förslag, skall jag be att få göra det. Anledningen till att utskottet tillstyrkt en nedsättning med 2,000 kronor var den, att såväl inom afdelningen som i utskottet framstälts yrkanden på ännu större nedsättning. Den siste talaren sade nyss, huru han ville gå till väga och blott bevilja 25,000 kronor; men vi, som tillstyrkt utskottets förslag, ansågo, att en så betydlig nedsättning skulle verka derhän, att Riksdagen blefve mera ovillig att ett annat år öka beloppet. Om för nu afsedda år det kunnat gå för sig, derest besparingarne, som förefinnas, fått användas, så har ett påföljande år det ej låtit sig göra, om anslaget sjunkit ner till 25,000 kronor, ty då ha beredningens arbeten måst betydligt inskränkas.

Vidare tyckte vi det vara rättigare, att de nuvarande besparingarne må få användas för andra ändamål, som Kongl. Maj:t föreslagit, och att man i stället för hvarje år anvisar hvad som behöfves för lagberedningen. Nu åtgår, såsom herrarne finna, till arfvoden jemt 30,000 kronor, nemligen till ordföranden 5,000 kronor, till en biträdande ledamot 4,000 kronor och till hvar och en af de tre ständiga ledamöterna 7,000 kronor. Sedermera har Kongl. Maj:t anført, att större belopp än 3,000 kronor icke skulle komma i fråga för sådana extra utgifter som hyra, aflöning af vaktmästare och tryckningskostnader m. m., och då tyckte vi, att det var mera lämpligt att tillstyrka jemnt hvad som var nödvändigt för lagberedningen än att låta summan blifva mycket låg och taga resten af besparingarne, då det ju vore ovisst, om man sedan kunde komma upp igen till den erforderliga summan. Detta är skälet, hvarför statsutskottet stannat vid beloppet 33,000 kronor, ty det är precis hvad som erfordras för att lagberedningen skall kunna verka så, som Kongl. Maj:t och Riksdagen har anledning att förvänta. Skulle vi nu höja beloppet, så uppstode antagligen en besparing på ett par tusen kronor. Dessa penningar äro ju visserligen icke bortkastade, ty de finnas alltid i behåll, men något behof af ett sådant större anslag finnes ej nu. Skulle sådana extra utgifter för tryckning och arfvoden till särskildt tillkallade ledamöter, som herr statsrådet antydt, ett annat år blifva be-

höfliga, så är ju Kongl. Maj:t ej utestängd från möjligheten att anmäla dessa behof för Riksdagen, men då sådana icke nu föreligga, utan Kongl. Maj:t blott uppgifvit ett bestämdt belopp, som erfordras, så har utskottet tillstyrkt denna summa.

Jag yrkar sålunda bifall till utskottets förslag.

*Angående
anslag till
nya lagbered-
ningen.*

(Forts.)

Herr Lilienberg: Jag erkänner villigt, att från nya lagberedningen utgått många förtjenstfulla lagförslag. Men då det ifrågasvarande anslaget till beredningen vid sistlidne års lagtima riksdag var å bane, uttalade jag de betänkligheter, jag hyste mot sjelfva institutionen. Jag har icke nu anledning att frängå, hvad jag då uttalade.

Då nya lagberedningen inrättades, skedde det därför, att lagstiftningsarbetet skulle få en mera sjelfständig ställning. Man hade dervid i minnet lagkomiténs och den äldre lagberedningens arbeten. Det fans emellertid en skilnad dervidlag. Ty när lagkomitén och sedermera den äldre lagberedningen tillsattes, hade de till syfte att omarbete *hela vår allmänna lag*. Jag tror, att, då man inrättade nya lagberedningen i det syfte, jag nyss nämnde, nemligen att den skulle vara mera sjelfständig, man begick ett misstag. För min del är jag öfvertygad, att det skulle varit till gagn för lagstiftningsarbetet, om man gjort det förberedande arbetet mera beroende af chefen för justitiedepartementet. Det har nu händt, och man kan framtaga flera exempel derpå, att sedan nya lagberedningen utarbetat ett lagförslag, och detta, utan att det undergått någon granskning af justitiedepartementetschefen, hänvisats till högsta domstolen för granskning, har det vid den omsider skedda behandlingen inom justitiedepartementet befunnits vara sådant, att det icke kunnat framläggas såsom lagförslag för Riksdagen. Min uppfattning är, att man skulle mycket väl i det vanligen förekommande lagstiftningsarbetet kunna nöja sig med en komité, bestående af expeditionschefen i justitiedepartementet, hvilken icke har så särdeles mycket att göra, byråchefen för lagärendena och en eller flere särskildt tillkallade. Denna mindre komité kunde då arbeta efter bestämd instruktion af chefen för justitiedepartementet och i samverkan med honom. Vore det några större arbeten, som förelågo, skulle man kunna tillsätta en särskild komité. Så har nu skett, oakadt nya lagberedningen funnits. Vi hafva haft särskilda komitéer för en hel mängd af de större lagförslagen, såsom sjölagen, ändringar i kyrkolagen, bolagslagstiftningen m. fl. lagförslag. Jag tror dessutom, att det kan ligga en fara i en sådan institution som nya lagberedningen. Ty när man har en dylik institution, så måste den sysselsättas, och man kommer då lätt derhän att lagstifta på områden, der lagstiftning icke oundgängligen behöfves. Senare ären hafva icke varit utan exempel på dylikt arbete.

På grund af hvad jag sålunda anført, måste jag yrka afslag å Kongl. Maj:ts föreliggande framställning om anslag till nya lagberedningen.

Herrar *Ollas A. Ericsson*, *Mankell* och *Hedin* förenade sig med herr Lilienberg.

*Angående
anslag till
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)*

Herr Swartling yttrade: Herr talman, mine herrar! Man kan ju ej vara annat än erkänsam och tacksam mot statsutskottet för dess bemödanden att så långt som möjligt utöfva sparsamhetens dygd, men det förefaller mig dock, som om det förevarande anslaget icke vore ett så väl valdt föremål att använda den på; och jag har icke i det afseendet funnit mig öfvertygad vare sig af talarens på elfsborgsbänken eller vice talmannens yttranden.

Det är ju möjligt, att det kan finnas ganska många, som i likhet med den talare, hvilken sist hade ordet, anse nya lagberedningen såsom institution icke vara så gagnelig, som önskligt vore, och som därför anse, att den borde upphöra. Har man denna åsigt, så bör man säga det rent ut och med anförande af kraftiga och öfvertygande skäl framställa förslag om institutionens upphäfvande. Men har man deremot en motsatt uppfattning och anser nya lagberedningen vara till gagn för lagstiftningsarbetet, så bör man icke neka att bevilja de medel, som erfordras för att hålla denna institution vid magt.

Nu har Kongl. Maj:t i sin proposition ådagalagt, hvilket också nyss bekräftats från statsrådsbänken, att det begärda anslaget icke är större, än som är behöfligt, och under sådana förhållanden skall jag be att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr John Olsson: Äfven jag skall tillåta mig att yrka afslag å Kongl. Maj:ts föreliggande förslag och hemställer således, att kammaren måtte besluta att helt och hållet indraga anslaget till nya lagberedningen. Redan vid föregående riksdagar hafva så bestämda och kraftiga uttalanden gjorts angående olämpligheten af denna institution, att man på mera än ett håll hade väntat, att inom statsutskottet någon stämma skulle höja sig för att helt och hållet indraga anslaget. Det har väckt en viss förvåning att så icke skett; men Riksdagen är ju detta oaktadt oförhindrad att fatta ett dylikt beslut. Yrkandena om institutionens upphäfvande hafva framkommit från många håll och företrädesvis från sådana håll, som måste betraktas såsom auktoriteter i frågan, nemligen just från juristernas sida. Så väl vid denna som vid förra Riksdagen har lagutskottets ärade vice ordförande framlagt särdeles tungt vägande skäl för olämpligheten af institutionen. Liknande uttalanden hafva framkommit i pressen. Flere framstående jurister hafva förebragt så starka skäl för denna åsigt, att man väl må förvåna sig öfver att icke Kongl. Maj:t tagit i öfvervägande något annat sätt för beredande af lagärenden. Jag erinrar i detta afseende särskildt om de skarpa och välgrundade anmärkningar mot lagberedningen, som nyligen gjorts af presidenten i Göta hofrätt. I alla dessa uttalanden har framhållits, att nya lagberedningen icke motsvarat de förväntningar, som Riksdagen gjorde sig, då den beslöt att bevilja anslag till densamma. De förslag, som af nya lagberedningen framlagts, hafva merendels visat sig vara mer eller mindre opraktiska samt hafva i åtskilliga fall afstyrkts af högsta domstolen och för den skull icke föranledt någon lagstiftningsåtgärd.

Dessutom lider denna institution af ett väsentligt fel, som jag tror att alla böra kunna vara ense om, nemligen att densamma är mycket för dyr i förhållande till den nytta, lagstiftningsarbetet kan få af densamma. Resultatet svarar icke emot de kostnader, som tagas i anspråk för denna institution. Det kan väl icke gerna bestridas, att för de resultat som vunnits är det för mycket att årligen betala 35,000 å 40,000 kronor, motsvarande för hela den tid nya lagberedningen fungerat mellan två- och trehundra tusen kronor.

Nu kan man invända, att meningarne äro olika om lämpligaste sättet för den förberedande behandlingen af lagfrågor. För min del tror jag, att om anslaget indrages, så kan Kongl. Maj:t erhålla en lämplig anledning att taga i öfvervägande något annat sätt än det nuvarande dyra och otillfredsställande. En föregående talare har ju också framställt ett förslag i sådant syfte, nemligen att Kongl. Maj:t låter inom justitiedepartementet med tillkallande af sakkunnige personer utarbета nödiga lagförslag. Derigenom vinnes bland annat den fördelen, att chefen för justitiedepartementet så att säga får stå för de lagförslag, som han finner sig föranlåten att låta utarbета. Detta är nu ofta icke fallet; ty herr justitieministern anser sig uppenbarligen icke hafva någon ansvarighet för de lagförslag, som framläggas från nya lagberedningens sida, då de af en eller annan anledning icke befinnas antagliga och sålunda icke leda till något resultat.

Dessutom är tidpunkten för indragning af detta anslag enligt min åsigt särdeles lämpligt vald just nu, då flera af de större lagstiftningsarbeten, för hvilka nya lagberedningen från början inrättades, äro avslutade. Som bekant, förestår nu en omarbetning af *handelslagstiftningen*; och, enligt hvad från flere håll blifvit sagdt, skulle utarbetandet af denna lagstiftning komma att taga i anspråk en rundlig tid af bortåt 10 å 12 år. Under sådana förhållanden och då man med skäl kan anmärka, att så ringa resultat hittills vunnits af nya lagberedningens arbeten, undrar jag, om det vore klokt af Riksdagen att binda sig för en så lång framtid vid en institution, som måste betraktas som olämplig och onödigt dyr. Dessutom fordras ju vid utarbetandet af en tillfredsställande handelslagstiftning icke allena juridiska fackmän, utan äfven i väsentlig grad biträde af fackmän inom handelsområdet. Sådana fackmän stå icke nya lagberedningen till buds; men om Kongl. Maj:t inom justitiedepartementet själf hade utarbetandet om hand, kunde lätteligen sådana fackmän tillkallas.

Om nu redan vid förra Riksdagen starka skäl förelågo för en indragning af nya lagberedningen, så har, genom hvad som nyligen inträffat, ett ytterligare och för mig afgörande skäl tillkommit. Jag syftar härmed på den senaste utnämningen af ordförande i nya lagberedningen. Det torde vara gifvet, att denna institution är afsedd att åstadkomma reformer på lagstiftningens område, och att man således af de ledamöter, som sitta i densamma, bör kunna påräkna understöd för en utveckling af lagstiftningen i frisinnad anda. Men

*Angående
anslag till
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)*

Angående
anslag till
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

jag frågar, mine herrar, huruvida vi kunna vänta detta af den nu af Kongl. Maj:t utnämnde ordföranden? Jag tror, att hvilka framstående egenskaper han än må besitta — och jag vill visst icke förneka att han eger sådana — har han dock icke den härvid viktigaste egenskapen, den att kunna verksamt bidraga till reformer på lagstiftningens område. Hans föregående verksamhet bär alltför tydligt vittne om, att hans uppfattning icke går åt det hållet, snarare tvärtom.

Det har af en talare under debatten vid sistlidne riksdag yttrats, att nya lagberedningen fått tjenstgöra såsom ett språngbräde, från hvilket den ene efter den andre hoppat till andra platser. Nu ser det ut som om meningen vore, att lagberedningen skulle blifva en reträttplats för pensionerade kungliga förtroendeembetsmän, för att öka deras inkomster. Jag tror, att det vore högst olämpligt, om Riksdagen godkände ett sådant förhållande. Och det är på dessa skäl, herr talman, som jag tillåter mig att yrka afslag på Kongl. Maj:ts framställning i denna punkt.

Häruti instämde herr *Ola Bosson Olsson*.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Jag skall icke inlåta mig på att yttra mig om den siste talarens reformplaner, ty dessa föreligga — efter mitt förmenande — icke nu till pröfning. Men han uttalade under sitt anförande, att han önskade en ändring i det bestående, på det att chefen för justitiedepartementet måtte blifva ansvarig för de lagar, som framlades. Det är med anledning af detta hans yttrande som jag endast velat säga, att jag anser mig vara och att jag är ansvarig för alla de lagar, som jag framlägger.

Herr John Olsson: Herr talman! Mitt yttrande gick alldeles icke ut på, att herr justitieministern icke skulle vara ansvarig för de lagförslag, som han framlägger för Riksdagen, utan det gick ut på att framhålla, att för de lagförslag, som utarbetas af nya lagberedningen, — för dem anser sig icke herr justitieministern vara ansvarig, så vidt han finner, att de icke äro lämpliga, eller så vidt de afstyrkas af högsta domstolen, hvilket upprepade gånger inträffat. Hela det arbete lagberedningen nedlagt på dylika i papperskorgen hamnande lagförslag har då varit förgäfvets. Och det är sådana onödiga och onyttiga lagstiftningsåtgärder, som främjas genom bibehållande af nya lagberedningen, och som skulle kunna undvikas, derest lagförslagen utarbetades i justitiedepartementet, då naturligtvis chefen för detta departement blefve ansvarig för alla der utarbetade lagförslag.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de derunder framställda yrkanden gaf herr talmannen propositioner på: 1:o bifall till utskottets hemställan; 2:o afslag å nämnda hemställan i hvad den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning

och bifall i stället till sistberörda framställning; och 3:o) afslag å såväl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts framställning i ämnet. Herr talmannen förklarade sig anse den förstnämnda propositionen hafva blifvit besvarad med öfvervägande ja; men som votering begärdes, blef, sedan till kontraproposition antagits yrkandet på rent afslag, nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller statsutskottets hemställan i 3:dje punkten af utlåtandet n:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren afslagit såväl utskottets nämnda hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 60 ja men 117 nej; hvadan kammaren fattat sitt beslut i enlighet med nejpropositionens innehåll.

Punkten 4.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att för år 1894 anvisa ett belopp af 15,000 kronor till *understöd åt förbättringskolonien vid Hall* dels till slutbetalning af koloniens kapitalskuld, dels såsom bidrag till kostnaden för uppförande af en köks- och matsalsbyggnad vid kolonien.

*Angående
anslag till
förbättrings-
kolonien vid
Hall.*

Utskottet hemställde under föreliggande punkt:

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen måtte till understöd åt förbättringskolonien vid Hall för 1894 anvisa ett extra anslag af 7,100 kronor att användas till slutbetalning af koloniens kapitalskuld.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Höjer: Herr talman, mine herrar! Jag är visserligen af samma åsigt som statsutskottets ärade ledamöter från denna kammare, att i synnerhet under nuvarande högst kritiska finansiella förhållanden den allra största sparsamhet måste iakttagas med statens medel, och jag hoppas att under Riksdagens fortgång få rikliga tillfällen att bevisa denna min tro med mina gerningar. Men trots detta synes det mig, att i föreliggande fall statsutskottets sparsamhet varit malplace-

*Angående
anslag till
förbättrings-
kolonien vid
Hall.
(Forts.)*

rad, och att de skäl, som utskottet åberopat för sin hemställan, varit skäligen svaga. Statsutskottet har nemligen först anfört, att ändamålet, hvartill de begärda medlen äro afsedda, vore af »en ny och främmande natur». Detta säger utskottets majoritet om en institution, som börjat att finnas till — om jag icke misstager mig — i januari år 1876 och som sedan dess till midten af förra året sökt efter bästa förstånd uppfostra 462 alumner samt på grund af den i allo utmärkta ledning, som stått anstalten till buds, haft att framvisa ett så lysande resultat af sin verksamhet under dessa år, att af nämnda antal alumner ungefär 83 procent — efter hvad man vet — för framtiden blifvit åt samhället återvunna. Denna åsigt uttalar statsutskottet vidare om en institution, som till dato — så vidt jag känner — är den enda, som kan hjälpa oss, när vi skola söka att realisera den fordran, som strafflagen uppställer, då den säger, att minderåriga brottslingar skola hänvisas till allmän uppfostringsanstalt. I slutet af sitt utlåtande förmenar statsutskottets majoritet vidare, och anför såsom ett skäl för sitt afstyrkande af Kongl. Maj:ts proposition, att bifall till denna proposition möjligen skulle kunna leda till andra liknande anslagsfordringar icke blott från koloniens styrelse utan jemväl från andra håll. Att nya anslagsfordringar skola komma en och annan gång från koloniens styrelse, vill jag för min del uti sakens intresse lifligt hoppas. Att åter från andra håll dylika fordringar skulle komma kan ju vara möjligt, men är föga sannolikt; och något farligt prejudikat tror jag icke vi behöfva befara. Denna anstalt är den enda i sitt slag här i landet, till dess staten måhända finner sig i en framtid föranledd att uppfylla sin förpligtelse och för sin räkning upprätta en ny sådan.

Äfven om privata anstalter i samma syfte skulle uppkomma, synes det mig — för så vidt dessa anstalter blifva lika skickligt ledda och genom sin verksamhet komma till samma goda resultat, som den nu ifrågavarande — med all den önskan jag har att vara ytterst sparsam med statens medel, vara både moraliskt och ekonomiskt sedt till fäderneslandets sanna bästa, att anslag äfven beviljas åt dem. Jag anser det så mycket mera, som jag icke kan värja mig från den tanken, att samhället i ty fall endast betalar en skuld till dessa arma stackars barn, för hvilkas inkommande på villovägar samhället sjelft icke är alldeles utan ansvar. Jag yrkar så mycket hellre bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag på statsutskottets hemställan som jag, i likhet med Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län, funnit det vara olämpligt att, sedan koloniens styrelse påskyndat amorteringen af dess kapitalskuld genom bidrag från koloniens egna medel, kolonien ånyo, för uppfyllande af ett oundvikligt ändamål, sätter sig i skuld.

På grund af de skäl, som jag haft äran anföra, får jag yrka afslag på utskottets hemställan i denna punkt och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Häruti instämde herrar *Fr. Berg, Warrinsky, Lovén, Gustaf Ericsson* från Stockholm, *Johansson* från Stockholm, *Ijällbäck, Åkerlund, Aulin, Alexanderson, Broström* och *Wallbom*.

*Angående
anslag till
förbättrings-
kolonien vid
Hall.
(Forts.)*

Herr Östberg yttrade: Då vid 1879 års riksdag ett förslag förelåg att lemna understöd åt förbättringskolonien vid Hall, uttalades af en framstående ledamot från statsutskottet en tvekan om, huruvida kolonien vore att anse såsom en straffanstalt eller såsom en fattigvårdsanstalt. I förra fallet ansåg han, att det vore riktigt att staten bidroge till dess underhåll, i senare fallet deremot, att så icke vore. Den erfarenhet, som efter den tiden vunnits, borde kunnat ställa frågan på det klara. Denna anstalt är hvarken det ena eller andra af hvad han nämnde. Den är en uppfostringsanstalt, men med ett sådant ändamål, att det måste fullständigt anses vara ett statsändamål.

Det synes som om statsutskottet icke hade haft denna uppfattning, och jag ber därför att få något närmare beröra frågan om koloniens verksamhet och ändamål.

Kolonien mottager såsom bekant brottsliga barn under femton års ålder, som antingen af domstol dömts att intagas på allmän uppfostringsanstalt eller som dit sändts på grund af polismyndighets eller kommunalnämnds beslut. Dit komma de mest förderfvade barnen från hela landet. Särskildt från städerna komma en mängd, som icke blott äro fullständigt vanvårdade, utan i de flesta fall gjort sig skyldiga till tjufnads- och andra brott. I de stora städerna är det icke ovanligt, att stora band af sådana förderfvade barn bildas, och då har polisen att leta ut ledarne och oskadliggöra dem. Det är sådana kolonien får mottaga. Men äfven från landsbygden komma många. Till kolonien hafva derifrån kommit både mördare och mordbrännare.

De som komma till Hall äro sådana, som man icke kan hålla kvar eller förbättra på andra ställen. Det finnes i åtskilliga delar af vårt land uppfostringsanstalter, som hafva till syfte att taga hand om vanvårdade barn, men det är icke möjligt att sätta dit dessa barn, som komma till Hall. Dels skulle de förderfva de öfriga barnen, som icke äro brottsliga, utan endast vanvårdade, dels skulle det vara omöjligt att kvarhålla dem och att bibringade dem tukt. Derför händer icke sällan, att från andra anstalter kolonien vid Hall får mottaga sådana barn, som dessa icke kunna reda sig med. Är det icke ett verkligt statsändamål att uppfostra sådana barn? Är det icke status pligt att söka förekomma brott lika väl som att straffa brottslingarne, när de blifvit utbildade.

Detta är naturligtvis den viktigaste synpunkten, men man kan äfven se saken från en annan. Man kan lätt finna, att det är för staten ur ekonomisk synpunkt en vinst att rycka undan dessa brottslingar, innan de framdeles komma att befolka fängelserna. Det är billigare att uppfostra dem, än att under en lång följd af år underhålla dem i fängelserna. Och detta gäller framför allt, om man erinrar sig, att det icke endast gäller räddningen af de barn, som komma

*Angående
anslag till
förbättrings-
kolonien vid
Hall.
(Forts.)*

till kolonien vid Hall, utan äfven af dem, som dessa vid kolonien intagna barn skulle komma att förföra, om de icke der finge vård.

I utlandet har man i senare tider allmänt uppfattat detta såsom en statsangelägenhet. Lagstiftningen har nästan allestädes genom förordningar och reglementariska bestämmelser sørjt för, hvad på den ankommer, att dessa unga brottslingar verkligen erhålla vård, och der, såsom t. ex. i England, anstalter i likhet med kolonien vid Hall äro upprättade och administrerade af enskilda sällskap, kontrolleras dock deras verksamhet af staten, som ock lemnar anstalterna ett visst bestämdt och icke obetydligt årsanslag. Likaså i Frankrike, som år 1875 hade icke mindre än 56 privata anstalter, inrymmande 9,367 unga brottslingar samt 12 publika eller statsanstalter, inrymmande 2,340 dylika unga alumner.

Det torde kanske ock förtjena omnämnas, att den verldsberömda åkerbrukskolonien vid Val d'Yèvre sedan år 1881 eges af franska staten, som funnit med sin fördel förenligt att inlösa densamma för icke mindre än 631,000 francs. Belgien med sitt länge väl ordnade fångvårds- och penitentiärväsende har sedan många tiotal af år utslutande statsanstalter för vanartig ungdoms omdaning dels på landet för deras sysselsättning vid jordbruk, dels i städerna för dem, som egna sig åt handverk; likaså i Sachsen. En preussisk lag af den 13 mars 1878 ålägger provinserna att sørja för upprättandet af offentliga förbättringsanstalter för barn under 12 års ålder, hvilka begått straffbara handlingar. År 1879 fick man i Oldenburg en lag om tvångs-
uppföstran för vanartiga barn och unga lagöfverträdare.

Men äfven i våra närmaste grannländer har staten mera än hos oss beaktat dessa viktiga spörsmål. Sålunda t. ex. i Finland, der senaten för tillämpning af den nya strafflagens bestämmelser beviljat ett anslag af 163,200 mark för uppförande af hufvudbyggnaden till en uppföstringsanstalt för minderåriga förbrytare och vagabonder på en af staten för sådant ändamål inköpt landegendom. Äfven i Norge står på dagordningen frågan om ett af staten regleradt, systematiskt ordnande af värden om vanartiga barn.

Beträffande Sverige hafva vi, såsom af en föregående talare omnämnts, uti stadgandet i strafflagens 5 kap. en förutsättning för att en allmän uppföstringsanstalt skall finnas. Staten har derigenom uttalat detta såsom ett verkligt statsintresse och de anslag, som gifvits till kolonien vid Hall, bestyrka ju detsamma. Det kan därför icke förnekas, att uti understödjandet af kolonien föreligger ett verkligt statsintresse. Visserligen kan invändas och har verkligen invändts: hvarför öfvergår då icke denna anstalt till att blifva en statens anstalt? Ja, det är naturligen icke i eget intresse föreningen sökt afböja detta. För föreningen vore det ju en vinst om staten öfvertog anstalten, likasom det för styrelsen icke är någon särskild fördel att behålla ett arbete, som på intet sätt är afönadt. Och för koloniens tjänstemän isynnerhet vore det en fördel att komma under staten, som i sådant fall kunde tillförsäkra dem en vida fastare anställning

än som föreningen nu kan bereda dem. Men föreningen har detta oaktadt ansett det vara vida ändamålsenligare om saken fortfarande finge vara ordnad så som nu är fallet. Man har nemligen befarat, att anstalten i statens hand skulle kunna blifva en korrektions- eller straffanstalt, under det att man nu så mycket som möjligt vill bibehålla formen af en uppfostringsanstalt. Under de friare former, under hvilka anstalten för närvarande verkar, är det lättare att der anställa personer, som med fullt intresse och hela sin kraft egna sig åt denna verksamhet. Anstalten har ju också vunnit allmänt erkännande, och att man har kunnat undvika det förhatliga uti att gifva den en prägel af straffanstalt, derpå vill jag anföra ett par bevis. Elever, som utgått från anstalten, plåga stundom flera år derefter underhålla förbindelse med koloniens direktör och lärare. Detta bevisar ju, att de anse anstalten såsom ett hem, ty det lärer väl gälla om frigifna fångar, att ingen skrifer till en fängelsedirektör. Likaså är förhållandet att utgångne elever ofta återvänt för att besöka kolonien och träffa gamla lärare och kamrater.

Den föregående talaren nämnde angående resultatet af åkerbrukskoloniens verksamhet, att ungefär 83 procent af de utgångne eleverne ansetts räddade åt samhället. Detta kan man ock med temligen stor säkerhet påstå, emedan koloniens förtjenstfulle direktör, som först anskaffar platser åt hvarje utgående elev, sedermera i årtal underhåller förbindelse med dem.

Utskottet synes fästa sig vid att anstalten är en enskild anstalt. Ja, den är visserligen en enskild anstalt, men den är äfven en allmän anstalt i den betydelse, att samhället får uppbära hela nyttan af dess verksamhet. Utskottet nämner, att genom statens medverkan koloniens hela kapitalskuld blifvit afbetald. Detta är en sanning, och säkert är, att koloniens stiftare hafva känt och känna en liflig tacksamhetsskuld för denna statens mellankomst. Jag tror dock för min del, att samhället har större anledning att stå i tacksamhetsskuld till dessa personer, som icke allenast insatt betydliga penningemedel, utan ock under många år egnat sitt intresse och sitt arbete åt denna anstalts utveckling. Utskottet säger vidare, att det anslag, som nu begäres, är af ny och främmande natur. Detta är dock icke fallet, och det är icke ens fallet, om man tänker på, att anslaget delvis är ett byggnadsanslag. Ty redan förut har anstalten åtnjutit ett sådant, enär Kongl. Maj:t genom ett kongl. bref af den 25 juli 1884 anvisade icke mindre än 40,000 kronor till nybyggnader vid Hall.

I afseende å behovet af den nya byggnad, hvartill anslag nu begäres, skall jag be att få meddela några upplysningar. Det nuvarande i en källarevåning inredda köket, i hvilket maten skall lagas åt 175 personer, innehåller i höjd endast 7½ fot, kökets längd är 20 fot och bredd 15 fot; golvytan är således 300 qvadratfot. Det har endast små fönster vid taket, 22 tum höga; dessutom ligger golvet under jordytan, hvarför köket är mycket kallt och fuktigt. — För diskningen finnes ingen annan plats att tillgå än en förstuga, der det

*Angående
anslag till
förbättrings-
kolonien vid
Hall.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
förbättrings-
kolonien vid
Hall.
(Forts.)*

icke finnes möjlighet att hafva någon eldstad. — Kokerskan har äfven sitt rum i källarvåningen, dit en 15 fots lång, smal gång leder, hvilken är alldeles mörk och på somliga ställen endast 5 fot hög.

Herrarne kunna häraf finna, huru illa bestäldt det äro eh att här föreligger ett verkligt behof af ny köksbyggnad; den lokal, som för närvarande provisoriskt användes till kök, har ursprungligen varit afsedd till rotfruktskällare. Utskottet fruktar, att ett bifall till det nu föreliggande förslaget skulle kunna leda till andra, obefogade anslagsyrkanden. Jag skulle kunna dela denna utskottets åsigt, om det vore fråga om anslag för ett enskildt intresse, men så är ingalunda här förhållandet.

Riksdagen skall framgent likasom nu kunna bedöma hvar saks verkliga värde, och högre än alla betänkligheter talar enligt mitt förmenande känslan af statens pligt att understödja och uppehålla en anstalt, som har till sin uppgift att åt samhället rädda unga brottslingar, hvilka eljes gå en säker undergång till mötes.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Lasse Jönsson: Jag kan icke förstå huru detta förslag har kunnat gifva auledning till de varmhjertade uttalanden, som vi här hafva hört. Här gäller ju endast om staten skall hjälpa kolonien vid Hall med 9,000 kr.; det är hela frågan, hvarken mer eller mindre. Här är icke fråga om koloniens vara eller icke vara, utan endast om Riksdagen vill frångå det af en föregående Riksdag uttryckligen gifna uttalandet att, då kapitalskulden, som uppgick till omkring 140,000 kronor, blifvit afbetald, Riksdagens åliggande derigenom vore slut.

Detta har nu Riksdagen fullgjort, om den i år lemnar 7,100 kr. Men då frågar kolonien: vill Riksdagen icke fortsätta och bevilja 15,000 kronor liksom föregående år; det vore så bra.

Hvar skall då slutet blifva? Då öfverskrider Riksdagen den gräns, som den en gång förut bestämt, och i och med detsamma har den slagit in på den vägen att efterkomma koloniens begäran, så snart den säger: nu är det brist, här behöfves pengar, vi behöfva en ny byggnad, vi hafva haft dålig skörd, vi vilja aflöna tjänstemännen bättre, var så god och kom med mera pengar!

Den gräns, som statsutskottet här uppställt, vill man nu öfverskrida, men vilja vi deremot hålla hvad föregående Riksdagar uttalat och som jag anser vara fullt riktigt, nemligen att denna inrättning böra vara en enskild anstalt, så må vi nu säga ifrån. Då denna anstalt har ett så stort jordbruk, som den verkligen har, bör den mycket väl kunna bära sig sjelf. Det är min tanke.

Nu talar man om de storverk, som denna anstalt utfört. Ja, jag vill visst icke uttala någon förkastelsedom eller någon kritik öfver denna inrättning, ty det är saker, som jag egentligen icke förstår, men såvidt tillgängliga handlingar få tala, så hafva väl de talare, som så varmt berömt denna inrättning, tagit till väl skarpa uttryck.

Det må vara att under de 16 $\frac{1}{2}$ åren, föreningen varit i verksamhet, 218 st., deruti inberäknade 3 st. som numera afidit, blifvit räddade; men om man ser på huru mycket dessa 218 kostat utöfver hvad Riksdagen genom beviljande af 15,000 kr. under flera år betalat och det bidrag à 50 öre för hvarje elev per dag, så länge han vistats vid anstalten, som utgår från fångvårdsanstalternas besparingskassor' så kan man rent af förvånas.

Enligt min tanke hafva således dessa 218 st. elever kostat alldeles för mycket för att man, såsom de föregående talarne gjort, skall stå och berömma anstalten; för öfrigt är det icke så förträffligt med resultatet af anstaltens verksamhet, ty vi finna af styrelsens berättelse, att af dem, som genomgått anstalten, 31 st. blifvit lagförda för brott, 2 såsom lösdrivare dömda till tvångsarbete, 7 såsom sysslolöse uppehålla sig med tillfälligt arbete, och 5 hemfallit under dryckenskapen. Om de öfrige 218 har icke annat än tillfredsställande underrättelser ingått, d. v. s. *den* underrättelse, som ingått, har varit god; om dem, hvarom *ingen* underrättelse har ingått, veta vi dock intet.

Således böra vi hålla oss inom vederbörliga gränser och icke tala om huru det är i Finland och England o. s. v., ty här gäller endast: vill Riksdagen frångå sitt föregående beslut och bevilja anslag till nya byggnader och derigenom slå in på en ny väg, som kan komma att fortsättas huru länge som helst, då skall man afslå utskottets hemställan; men vill den, att vi skola upphöra med anslags beviljande till anstalten och låta den sköta sig sjelf, då böra vi antaga utskottets förslag. Jag för min del anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr vice talmannen Danielson: Herr talman, mine herrar! Jag tror verkligen att de talare, som uppträd för bifall till Kongl. Maj:ts förslag, hafva gifvit frågan större omfattning, än den egentligen borde hafva. Här föreligger ju ingenting, som kan inverka på anstaltens förmåga att mottaga ett enda barn mer eller mindre. Nu har Riksdagen betalat dess skuld, såsom den har lofvat, och tillika är det ådagalagdt, att anstalten har en jordegendom, byggnader m. m., som gå till något öfver 400,000 kronor i angifvet värde. Den är således skuldfri med en så stor egendom. Det är äfven ådagalagdt, att under det år, som berättelsen afser, det var mycket knapp skörd och i följd deraf dåliga inkomster; men i alla fall hafva herrarne varit i tillfälle att se af berättelsen, som här utdelats, att anstalten sjelf kunnat under detta kläna år bekosta byggnader för icke mindre än något öfver 7,000 kronor. Deraf får jag den uppfattningen, att om skörden under det sist gångna året, som ju antagligt är, är bättre än under det föregående, så har anstalten sjelf medel att kunna göra på egen hand det, hvartill här begäres anslag. Det är ju ingen, som uttalar misstroende till anstalten; men jag tycker, att vi böra låta anstalten sjelf bygga de byggnader, som här äro i fråga, då den sjelf har tillgångar. Om vi nu bevilja detta anslag,

*Angående
anslag till
förbättrings-
kolonien vid
Hall.
(Forts.)*

Angående
anslag till
förbättrings-
kolonien vid
Hall.
(Forts.)

så komma nog dessa herrar att tänka på att komma med bön om mera ett annat år. Hvarför skola vi då icke låta anstalten sköta sina affärer sjelf, när den kan det, och då den i följd af ett sådant beslut icke kan taga emot ett enda barn mera?

Ingen tvistar om, huruvida anstalten är nyttig eller icke, eller huruvida den fortfarande gör samma nytta som förut; utan hela frågan gäller, om vi skola bevilja en ny ekonomisk fördel, som anstalten icke behöfver. Taga vi frågan i denna omfattning, icke i någon annan, så tror jag, att Riksdagen borde betänka sig och icke anvisa dessa medel. Det *kan* tänkas, att detta kan gifva ett exempel för framtiden. Vi, som voro med här, då detta anslag tillkom, vi minnas mycket väl de strider, som då förekommo. Anslaget gick då igenom, men man uttalade uttryckligen, att det icke skulle vara längre än tills kapitalskulden afbetalats. Nu har detta skett. Och då hemställer jag, om man utan mycket noggrann pröfning bör gå vidare i anslags beviljande. Eljest kan man icke säga hvar det stannar. Det är på grund af dessa betänkligheter, dessa förhållanden, som utskottet tror, att det vore skäl att nu låta anstalten reda sig på egen hand, för att få se, huru det går, och om anstalten verkligen är i behof af något ytterligare anslag. Detta har också för mig varit det skäl som gjort, att jag biträdt utskottets förslag, hvartill jag nu yrkar bifall.

Herr Beckman: Herr talman! Riksdagen måste naturligtvis vara utskottet tacksam, för att det i dessa bistra tider, då sparsamhet är så af nöden, söker spara på alla möjliga sätt. Men det hindrar icke, att jag hyser den uppfattningen, att man i detta fall verkligen skulle kunna bevilja det begärda anslaget. Det är mycket riktigt, att man icke bör göra en »stor» fråga af saken. Det skall jag heller icke göra. Jag vill endast påpeka, att då staten och samhället har så stora fördelar af ifrågavarande på enskildt initiativ tillkomna anstalt, så bör man på ett helt annat sätt bedöma en anhållan om anslag från denna anstalt än från andra välgörenhetsinrättningar.

Frågan gäller: skall man, då staten ju kan sägas hafva tänkt sig att för anstalten betala 15,000 kronor, *åtminstone* under *ett* år till, skall man då anse det origtigt att nu bevilja den återstod af dessa 15,000 kronor, hvarom här är fråga, på det att icke anstalten skall behöfva genast börja att på nytt skuldsätta sig? Häre ligger alldeles icke något slags prejudikat. Ty det är alldeles gifvet, att om man nu beviljar fulla anslaget för *ett* år, så gifver man icke något löfte för framtiden, utan kan mycket väl säga *stopp*, när man gjort det. Och då det har visats, att det är alldeles nödvändigt, för att på lämpligt sätt sköta anstaltens ekonomi, att vidtaga de förbättringar och göra dessa tillbyggnader, som här äro föreslagna, anser jag det vara stateu värdigt att bevilja anslaget.

Det skulle för öfrigt kunna med siffror bevisas, att de besparingar staten gör derigenom, att desse, som eljest skulle blifva brottslingar, räddas åt samhället, stiga till mycket stora summor. Jag

hörde nyss under ett enskildt samtal en berättelse om den gosse, som anställde den stora mordbranden i Köping. Huru mycken kostnad vållade icke hans missrigtade barndom hela samhället? Och detta är blott ett exempel af många. Man kan icke öfverskåda den ändlösa kedja af ej blott moraliskt, utan ekonomiskt ruinerande följder, som skulle uppkomma, om det icke finnes någon förbättringsanstalt, dit staten kunde skicka dessa stackars barn, som annars sjunka ned i brott och förderf.

*Angående
anslag till
förbättrings-
kolonien vid
Hall.
(Forts.)*

Då jag, som sagdt, icke anser, att beslutet innebär något slags prejudikat för framtiden, får jag yrka, att, med afslag å utskottets hemställan, för en gång uppföres ett anslag af 15,000 kronor till kolonien Hall, enligt hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Med herr Beckman förenade sig herrar grefve *Hamilton, Linder, Walldén, Falk* och *Asterlund*.

Herr Palm: Herr talman! Jag har i väsentlig mån blifvit förekommen af herr Beckman och vill blott tillägga några ord.

Här yttrades nyss från kristianstadsbanken, att kostnaderna för dessa barn skulle vara så stora. Jag vill dock säga, att barn, som äro så varnartiga som desse, som intagas på Hall, skulle kosta staten ännu mera, om de icke der kunde intagas. Jag vill blott taga ett exempel. För några år sedan antändes en landsortsstad af en gosse på 10 år, med berätt mod. Sedan han gjort detta och blifvit häktad, hade han nog kurage att stjäla 200 kronor från en fattig gumma inne på polisvaktkontoret. Detta bevisade ju en sådan sinnesförvildning, att man knappast skulle hafva något hopp om hans förbättring. Och hvad skulle man göra med sådana barn, om man icke hade en sådan anstalt som Hall? Ett sådant förderfvadt barn blir i de allra flesta fall, om det icke rättas eller kommer in på en sådan anstalt, brottsligt i hela sin tid. Och hvad åter en sådan brottsling kostar samhället, kan jag med ett exempel belysa. I dag på morgonen dog en fånge på Långholmen vid 70 års ålder. Vid 21 års ålder straffades han för första gången. Sedan dess har han nästan oafbrutet varit i fängelse och ingen gång varit fri fullt 5 månader på en gång. Om vi lägga ihop hvad han under denna tid kostat i underhåll, fängskjuts o. s. v., så blir denna kostnad ojemförligt högre, än hvad han skulle kostat, om han som gosse intagits på Hall, och ändå anser man att dessa gossar på Hall äro så dyra.

Det har af landsortsrepresentanter fälts sådana yttranden, som om Hall egentligen vore en uppfostringsanstalt för *Stockholm*. Men af årsberättelsen se vi dock nu, att de äro från alla rikets delar och från *Stockholm* endast en tredjedel. Härvid skola vi äfven komma i håg, att *Stockholm* får taga emot från hela vårt land en hel del tvifvelaktiga existenser, som sedan de kommit hit till *Stockholm*, just rekrytera den del af samhället, hvars barn måste skickas till Hall. I *Stockholm* fallas årligen 300 barn för brott. Af dessa utgallras

Angående
anslag till
förbättrings-
kolonien vid
Hall.
(Forts.)

då ledarne eller de, som stält till stora brott; och desse skickas sedan till Hall, ungefär 10 om året. Man tänke blott på, hvad desse skulle göra för ondt, om de finge gå lösa i Stockholm och förföra andra. Vilja vi förebygga detta, så måste vi taga hand om barnen och rädda dem på Hall eller annan lämplig anstalt.

En föregående talare har sagt, rätt betecknande, att ingen menniska skrifer till en fängelsedirektör. Det händer dock, att menniskor och äfven frigifna fångar göra det. Men hvarför äro de relativt så få mot dem, som skriva till direktören på Hall? Saken är den, att vi må tänka ut huru bra fängelsesystemer som helst, så när menniskor kommit in på brottets bana, är det icke lätt att få dem i en annan fåra: den smak, kärlet fått, den behåller det. Vi taga emot fången först då han blifvit en förbrytare, som ofta ej står att rädda. Detta är anledningen, hvarför man icke skrifer till fängelsedirektören.

Med anledning af hvad nu yttrats anhåller jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag å utskottets betänkande.

Öfverläggningen var slutad. Med afslag å utskottets hemställan, i hvad densamma skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, biföll kammaren denna senare framställning.

Punkten 5.

Bifölls.

§ 11.

Slutligen föredrogs och bifölls statsutskottets utlåtande, n:o 16, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrags åtnjutande.

§ 12.

Ledighet från riksdagsöromålen beviljades:

Herr friherre *A. E. Nordenskiöld* under 14 dagar fr. o. m. den 21 dennes,
och » *F. M. Stånggren* » 10 » » » 22 »

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Till bordläggning anmäldes:

Konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 1, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 52 regeringsformen och § 33 riksdagsordningen; och

n:o 2, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 86 regeringsformen; samt

Statsutskottets utlåtanden:

n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *sjette* hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet; och

n:o 17, i anledning af väckt förslag om skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i syfte af nedsättning af statens embets- och tjänstemäns löner m. m.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,31 e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.